

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Diplomska naloga

IZBIRA USTREZNE PRAVNOORGANIZACIJSKE
OBLIKE GOSPODARSKEGA SUBJEKTA Z
DAVČNEGA VIDIKA IN VIDIKA PRISPEVKOV

Ana Stevič

Koper, 2008

Mentor: viš. pred. mag. Elizabeta Zirnstein

POVZETEK

Temeljni cilj vsakega gospodarskega subjekta je ustvarjati dobiček. Če s svojo dejavnostjo ne ustvarja dobička, gospodarski subjekt v tržnem gospodarstvu ne more dolgoročno delovati. Ne gre za ustvarjanje kakršnegakoli dobička, pomembno je ustvariti čim višji dobiček. Gospodarski subjekt povečuje in ohranja dobiček tudi z zmanjševanjem stroškov poslovanja ter z optimiranjem davčnih obveznosti za dohodke gospodarskega subjekta. Z izbiro ustrezne pravnoorganizacijske oblike gospodarskega subjekta, podjetnik lahko zmanjša stroške prispevkov za socialna zavarovanja pa tudi davčne obveznosti iz naslova obdavčitve dohodka ter s tem doseže večji neto dohodek, kar je cilj vsakega gospodarskega subjekte in podjetnika oz. ustanovitelja. Do teh spoznanj smo prišli z analiziranjem gospodarske družbe in samostojnega podjetnika z vidika obveznosti za davek iz dohodka in vidika zavarovalnih osnov za obvezna socialna zavarovanja ter primerjave med njima.

Ključne besede: pravnoorganizacijske oblike, gospodarski subjekt, družbenik, samostojni podjetnik, dohodek, obdavčitev, zavarovalna osnova, prispevki.

SUMMARY

The ultimate objective of any economic operator is generating a profit. If their activity does not generate profit, a trader in a market economy can not work long term. The idea is not to generate any profit, it is important to create the highest possible profit. Economic entity increases and maintains a profit by reducing operating costs and by optimizing income tax obligations for the economic entity. By choosing the appropriate legal forms of economic entity, an entrepreneur can reduce the cost of contributions for social insurance as well as tax liabilities arising from taxation of income and thereby achieve a higher net income, which is the goal of every economic operator and entrepreneur or founder. These conclusions were made by analyzing companies and sole proprietorships in terms of income tax and insurance basis of obligatory social insurance, and comparisons between them.

Key words: organizational form, economic subject, company member, sole proprietorship, income, taxation, insurance base, contributions.

UDK: 347.7(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Pravnoorganizacijske oblike gospodarskih subjektov	3
2.1	Kapitalske gospodarske družbe	3
2.1.1	Družba z omejeno odgovornostjo (d. o. o.)	4
2.1.2	Delniška družba (d. d.)	5
2.1.3	Komanditna delniška družba (k. d. d.)	7
2.1.4	Evropska delniška družba – Societas Europaea (SE)	8
2.2	Osebnе družbe	10
2.2.1	Družba z neomejeno odgovornostjo (d. n. o.)	10
2.2.2	Komanditna družba (k. d.)	11
2.2.3	Tiha družba (t. d.)	12
2.3	Samostojni podjetnik (s. p.)	13
3	Obdavčitev gospodarskih subjektov	15
3.1	Davki	15
3.1.1	Neposredni davki	15
3.1.2	Posredni davki	18
3.2	Obdavčitev dohodkov pravnih oseb	19
3.2.1	Pravna podlaga	19
3.2.2	Zavezanci za davek	20
3.2.3	Davčna stopnja	20
3.2.4	Davčno obdobje	20
3.2.5	Davčna osnova	20
3.2.6	Prihodki	21
3.2.7	Odhodki	22
3.2.8	Davčna osnova pri poslovanju med povezanimi osebami	23
3.2.9	Davčna osnova pri popravkih napak	25
3.2.10	Davčna osnova pri prevrednotenjih	25
3.2.11	Rezervacije	26
3.2.12	Davčne olajšave	27
3.2.13	Davčni obračun	27
3.3	Obdavčitev dohodkov samostojnih podjetnikov	29
3.3.1	Davčna osnova	29
3.3.2	Davčna osnova z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov	30
3.3.3	Davčna osnova z upoštevanjem normiranih odhodkov	33
3.4	Prispevki za socialno varnost	35
3.4.1	Osnove za obračun in plačilo prispevkov	36
3.4.2	Osnova za obračun prispevkov za družbenike enoosebnih d. o. o.	37

3.4.3	Osnova za obračun prispevkov za samostojne podjetnike.....	38
3.4.4	Prispevne stopnje	39
4	Analiza	41
4.1	Davčni vidik	41
4.2	Vidik zavarovalnih osnov.....	44
5	Sklepne ugotovitve	47
	Literatura	51
	Pravni viri.....	51

TABELE

Tabela 2.1	Število gospodarskih subjektov, registriranih v poslovnem registru AJPES	14
Tabela 3.1	Lestvica za odmero dohodnine za leto 2008.....	33
Tabela 3.3	Izračun bruto pokojninske osnove	38
Tabela 3.4	Bruto zavarovalne osnove za prispevke s. p. za julij 2008.....	38
Tabela 3.5	Prispevki zavarovancev za socialno varnost.....	39
Tabela 3.6	Prispevki delodajalcev za socialno varnost	39
Tabela 4.1	Primer I – Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.	41
Tabela 4.2	Primer II – Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.....	42
Tabela 4.3	Primer III – Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.	43
Tabela 4.4	Primer IV - Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.....	43
Tabela 4.5	Primer V – Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.....	44
Tabela 4.6	Vpliv stroškov prispevkov družbenika na dohodek d. o. o.....	45
Tabela 4.7	Vpliv stroškov prispevkov s. p. na dohodek njegovega podjetja	45
Tabela 4.8	Primerjava dohodka d. o. o. in s. p.	46

KRAJŠAVE

AJPES	Agencija republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
DDV	Davek na dodano vrednost
DURS	Davčna uprava Republike Slovenije
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
PP	Povprečna plača
PRS	Poslovni imenik Republike Slovenije
SE	Evropska delniška družba
SRS	Slovenski računovodski standardi
ZdavP	zakon o davčnem postopku
ZDDD	Zakon o davku na dediščine in darila
ZDDKIS	Zakon o davku na dobitke pri klasičnih igrah na srečo
ZDDPO	Zakon o davku od dohodka pravnih oseb
ZDDV	Zakon o davku na dodano vrednost
ZDO	Zakon o davkih občanov
Zdoh	Zakon o dohodnini
ZDPN	Zakon o davku na promet nepremičnin
ZDVP	Zakon o davku na vodna plovila
ZPIZ	Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
ZPSV	Zakon o prispevkih za socialno varstvo
ZSDP	Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih
ZZVZZ	Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju

1 UVOD

Ustanovitelj ustanovi gospodarski subjekt z namenom, da bi učinkovito in uspešno dosegal cilje, ki ustrezajo njegovim interesom.

Ekonomski teorija navaja, da je temeljni cilj gospodarskega subjekta ustvarjati dobiček. Ne glede na to ali je dobiček temeljni cilj ali zgolj sredstvo za doseganje drugih ciljev, gospodarski subjekt v tržnem gospodarstvu ne more dolgoročno delovati, če s svojo dejavnostjo ne ustvarja dobička. Doseganje temeljnega cilja lahko podjetnik oziroma ustanovitelj nadgradi tudi z optimiranjem davčnih obveznosti. Z optimiranjem davčnih obveznosti lahko ohranimo bruto ter povečamo neto dobiček. To pomeni, da po ugotovitvi bruto dobička skušamo doseči čim manjši odliv plačila davčnih obveznosti iz tega naslova.

Dobički gospodarskih subjektov so obdavčeni z davki. Pravne osebe so obdavčene z davkom od dohodka pravnih oseb, fizične osebe, ki opravljajo dejavnost, pa z davkom od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti oziroma dohodnino. Stopnje obdavčitev pravnih in fizičnih oseb, ki opravljajo pridobitno dejavnost, so različne. Zaradi različne obdavčitve oziroma različnih davčnih stopenj je zelo pomembno, da podjetnik ob ustanavljanju gospodarskega subjekta pri izbiri pravnoorganizacijske oblike poleg drugih upošteva tudi davčni vidik. Pri vstopanju v podjetništvo se pri izbiri ustrezne pravnoorganizacijske oblike običajno vsi osredotočijo predvsem na začetne stroške, na hitrost postopka ustanovitve in na pravila odgovornosti za obveznosti. O ustreznosti izbrane oblike z davčnega vidika pa je običajno govora šele po prvem uspešnem letu poslovanja, ko pride do obračuna in izpolnitve davčne obveznosti in ko mnogi ugotovijo, da izbira morebiti ni bila ravno najboljša.

Razlike med gospodarskimi subjekti pa niso samo pri obdavčitvi dohodka, pač pa tudi pri osnovah za plačevanje prispevkov za socialna zavarovanja. Osnova za plačevanje prispevkov za socialna zavarovanja za samostojne podjetnike je odvisna od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, osnova za plačevanje prispevkov za družbenike zasebnih družb, ki so poslovodne osebe in niso zavarovane na drugi podlagi, pa je najnižja pokojninska osnova.

Med samostojnimi podjetniki je razširjeno zmotno prepričanje, da je samostojni podjetnik najcenejša pravnoorganizacijska oblika gospodarskega subjekta. Tega se vsak podjetnik, če ne prej, zave ob zaključku poslovnega leta in dokončnem obračunu davka iz dejavnosti. Pravkar navedeno je razlog za odločitev, da v diplomski nalogi analiziramo pravnoorganizacijske oblike gospodarskih subjektov z davčnega vidika ter z vidika obveznih zavarovalnih osnov za obračunavanje in plačevanje prispevkov in osebam, ki šele vstopajo v podjetniške vode, posredujemo informacije, podkrepljene z natančnimi izračuni.

Cilj diplomskega dela je ugotoviti, katera pravno organizacijska oblika gospodarskega subjekta je dolgoročno najprimernejša predvsem z davčnega vidika ter z vidika osnov za plačevanje prispevkov za socialno varnost. V ta namen smo najprej analizirali pravnoorganizacijske oblike, katere nam ponuja naša zakonodaja, nato smo preučili davčne predpise povezane z obdavčitvijo gospodarskih subjektov ter predpise povezane z določanjem osnov in prispevnih stopenj za plačevanje prispevkov za socialno varnost.

Pri pisanju diplomskega dela smo uporabili metodo deskripcije, s katero smo opisali določena dejstva. Z metodo kompilacije smo povzeli spoznanja in stališča avtorjev preučevane literature. Uporabili smo tudi primerjalno metodo in matematično analizo. Sklepni del diplomskega dela je deduktivno-induktiven.

Diplomsko delo je omejeno na analizo družbe z omejeno odgovornostjo z enim družbenikom in analizo samostojnega podjetnika posameznika zato, ker sta ti dve pravnoorganizacijski obliki gospodarskih subjektov pri začetnem podjetništvu najpogostejši.

Diplomsko delo je sestavljeno iz petih glavnih poglavij, v katerih so skozi poglavja obravnavane teme posameznega področja. V uvodu je predstavljena obravnavana problematika s teoretičnimi izhodišči, namen dela in cilj, ki ga z nalogo želimo doseči. Opredeljene so tudi metode dela, ki so uporabljene pri izdelavi naloge in omejitve. Sledita dve poglavji, v katerih smo povzeli teoretične osnove, v četrtem poglavju pa smo na njihovi podlagi analizirali gospodarske subjekte z davčnega vidika ter z vidika zavarovalnih osnov za plačevanje obveznih socialnih prispevkov. V petem poglavju navajamo ugotovitvene sklepe, s katerimi diplomsko delo tudi zaokrožimo v smiselno celoto.

2 PRAVNOORGANIZACIJSKE OBLIKE GOSPODARSKIH SUBJEKTOV

Gospodarski subjekti so pravne in fizične osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost. Pridobitna dejavnost je vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička. Glede izbire pravnoorganizacijske oblike gre za odločitev o ustanovitvi ene izmed gospodarskih družb, ki so urejene v Zakonu o gospodarskih družbah (v nadaljevanju ZGD-1, Ur. l. RS, št. 42/2006, 10/2008, 68/2008), oziroma za odločitev fizične osebe, da bo delovala kot samostojni podjetnik posameznik. Družbe, ki jih obravnava ZGD-1, se organizirajo v eni izmed naslednjih oblik, in sicer kot osebne ali kot kapitalske družbe.

Med osebne družbe uvrščamo:

- družbo z neomejeno odgovornostjo (d. n. o.)
- komanditno družbo (k. d.)
- tiho družbo (t. d.).

Med kapitalske družbe uvrščamo:

- družbo z omejeno odgovornostjo (d. o. o.)
- delniško družbo (d. d.)
- komanditno delniško družbo (k. d. d.)
- evropsko delniško družbo (SE).

Gospodarsko družbo lahko ustanovi vsaka domača ali tuja fizična ali pravna oseba. Vse družbe razen tihe družba so pravne osebe. Kot pravne osebe so lahko lastniki premičnin in nepremičnin, lahko pridobivajo pravice in prevzemajo obveznosti ter lahko tožijo ali so tožene. Teorija šteje pravno osebo kot enega izmed najpomembnejših pravnih institutov. Potreba po umestitvi pravne osebe v pravne rede je nastala, ko se je pojavil interes, da naj bi več posameznikov nastopalo v pravnem prometu v skupni združbi. Pravna oseba se ustanovi za doseganje ciljev, ki jih posameznik sam praviloma ne bi mogel udejaniti (Puharič 2004, 38).

Družbe pridobijo status pravne osebe z vpisom v sodni register, samostojni podjetnik pa z vpisom v Poslovni register Slovenije (PRS), ki ga vodi Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve (AJ PES).

2.1 Kapitalske gospodarske družbe

Osnovna značilnost kapitalskih družb je ta, da je ob ustanovitvi kapitalske družbe treba vpisati in vplačati osnovni kapital. Osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov, če gre za družbo z omejeno odgovornostjo ali pa delnice, če gre za delniško družbo. Druga značilnost kapitalskih družb je, da za obveznosti družbe odgovarja družba sama z vsem svojim premoženjem, družbeniki in delničarji praviloma

ne odgovarjajo. Izjema je le komanditna delniška družba, v kateri za obveznosti družbe odgovarja najmanj en družbenik oziroma komplementar z vsem svojim premoženjem.

Za obveznosti družbe so odgovorni družbeniki le v primerih, kot jih določa 8. člen ZGD-1:

- če so družbo kot pravno osebo zlorabili za oškodovanje svojih ali njenih upnikov,
- če so v nasprotju z zakonom ravnali s premoženjem družbe kot pravne osebe kot s svojim lastnim premoženjem, ali
- če so v svojo korist ali v korist druge osebe zmanjšali premoženje družbe, čeprav so vedeli ali bi morali vedeti, da ne bo sposobna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam.

2.1.1 Družba z omejeno odgovornostjo (d. o. o.)

Družba z omejeno odgovornostjo je kapitalska družba, katere osnovni kapital je razdeljen na deleže. Za svoje obveznosti odgovarja sama, ne pa njeni družbeniki. D. o. o. je nastala kot izraz prizadevanja, da se manjšem kapitalu zagotovi pravnoorganizacijska oblika. D. o. o. je primerna oblika ustanovitve osebnega podjetja (enoosebna družba) ali družinskega podjetja.

Zaradi gibčnosti pri urejanju notranjih razmerij je d. o. o. v novejšem času tudi primerna oblika organiziranja velikega podjetniškega kapitala, kjer gre za majhno število družbenikov, ki si želijo zagotoviti močan vpliv. Zato so kot d. o. o. pogosto organizirane tudi finančne družbe in krovne družbe v sklopu koncernov, pa tudi enovita velika podjetja. D. o. o. se pogosto uporablja tudi kot oblika javnega podjetja (Kocbek in drugi 2007, 62–63).

Ustanovitev družbe se začne že s pobudo ene ali več zainteresiranih fizičnih ali pravnih oseb drugim osebam za ustanovitev d. o. o. Družbo lahko ustanovijo tudi mladoletne osebe, ki niso poslovno sposobne. Zanje oblikujejo voljo zakoniti zastopniki ali skrbniki.

Družba se ustanovi s pogodbo, ki je lahko sklenjena v obliki notarskega zapisa ali na posebnem obrazcu, v fizični ali elektronski obliki. Družbeno pogodbo podpišejo vsi družbeniki. Če je družbena pogodba sklenjena na posebnem obrazcu, morajo biti podpisi družbenikov overjeni (ZGD-1, 474. člen).

Kadar ustanavlja družbo le ena oseba, je treba sprejeti akt o ustanovitvi in ne družbene pogodbe. Ni nujno, da je akt v obliki notarskega zapisa, lahko je na posebnem obrazcu v pisni ali elektronski obliki (ZGD-1, 523. člen).

Glede na to, da je d. o. o. kapitalska družba, je treba pred prijavo družbe za vpis v sodni register zagotoviti najmanj 7.500 evrov osnovnega kapitala. Osnovni kapital ima vlogo trajnega jamstva upnikom družbe. Družbeniki osnovni kapital vplačajo v denarju

ali v stvarnih vložkih. V času poslovanja družbe, družba lahko pridobiva tudi lastni poslovni delež. O pridobitvi lastnega poslovnega deleža govorimo takrat, kadar dosedanji družbenik neodplačno prenese svoj delež na družbo ali svoj delež proda družbi. Družba lahko odplačno pridobi delež le iz oblikovanih rezerv za lastne deleže. Družba ne more pridobiti vseh poslovnih deležev (ZGD-1, 475. in 500. člen)

Družbeniki imajo poleg obveznosti do družbe tudi pravice. Ena od temeljnih družbeniških pravic je pravica do dobička, in sicer sorazmerno z višino deležev družbenikov (494. člen ZGD-1). Te pravice nimajo družbeniki javnih podjetij, katera so organizirana kot d. o. o. Druge pravice, ki jih imajo družbeniki so predvsem pravica do informacij in vpogleda v poslovne knjige družbe (512. člen ZGD-1) ter pravica do upravljanja in odločanja v družbi, kar uresničujejo predvsem preko glasovalne pravice. Vsakih dopoljenih 50 evrov osnovnega vložka daje družbeniku en glas. Glasovalnih pravic iz lastnih deležev družba ne more uresničevati (ZGD-1, 506. člen).

Družbeniki sklepe sprejemajo na skupščini družbenikov. Skupščino skliče poslovodja družbe (508. člen ZGD-1). Na skupščini družbeniki odločajo z večino glasov. V enoosebni družbi vse sklepe sprejema edini družbenik in jih vpisuje v knjigo sklepov. Sklepi, ki niso vpisani v knjigo sklepov, nimajo pravnega učinka (526. člen ZGD-1).

Družba ima enega ali več poslovodij (direktorjev), ki na lastno odgovornost vodijo posle družbe in jo zastopajo (515. člen ZGD-1).

Gre za operativno vodenje delovanja družbe. Direktor oziroma poslovodja je organizator, odredbodajalec in nadzornik opravljanja neposrednega dela. V sklop poslovodstva ne spada odločanje o bistvenih vprašanjih. Poslovodja je lahko eden od družbenikov (fizična in ne pravna oseba) ali pa tretja oseba. Tudi enoosebna družba mora imeti poslovodjo. To je lahko edini družbenik ali pa katera druga oseba.

2.1.2 Delniška družba (d. d.)

Delniška družba je razvojno in gospodarsko najpomembnejša različica kapitalске družbe. To je družba, pri kateri je osnovni kapital razdeljen na delnice (168. člen ZGD-1). Delnice so delni zneski, izraženi v evrih, na katere je razdeljen osnovni kapital posamezne delniške družbe, in imajo tudi pravno naravo vrednostnih papirjev. Delnice so lahko oblikovane kot delnice z nominalnim zneskom ali kot kosovne delnice (172. člen ZGD-1). Družba lahko izbere le eno od obeh oblik. Delnice se glasijo na prinosnika ali na ime (175. člen ZGD-1). V statutu družbe je opredeljeno ali so delnice prinosniške ali imenske. Glede pravic, ki izhajajo iz delnic so delnice navadne ali prednostne (176. člen ZGD-1). Vsaka delnica zagotavlja glasovalno pravico. Brez glasovalne pravice je lahko le prednostna delnica (178. člen ZGD-1).

Delnice se lahko vplačajo v denarju ali s stvarnimi vložki. Najmanj tretjino osnovnega kapitala je treba vplačati v denarju (191. člen ZGD-1).

Najnižji znesek osnovnega kapitala delniške družbe je 25.000 evrov (171. člen ZGD-1). Vloga osnovnega kapitala je dvojna: upnike varuje pred tveganjem prezadolženosti družbe in je osnova za izračun pripadajočega zneska kosovnih delnic in števila delnic pri spremembi osnovnega kapitala.

Delniško družbo je možno ustanoviti na dva načina: sočasno ali postopno. O sočasni ustanovitvi govorimo takrat, kadar vsi ustanovitelji delniške družbe (ena ali več fizičnih ali pravnih oseb) sprejmejo in podpišejo statut ter sami prevzamejo vse delnice (ZGD-1, 189. člen).

Pri postopni ustanovitvi ustanovitelji prevzamejo le del delnic, za preostali del delnic pa objavijo prospekt s pozivom k javnemu vpisu delnic (207. člen ZGD-1). Delnice in denarna vplačila zanje se vpisujejo samo pri bankah (208. člen ZGD-1).

Prvi nadzorni svet ali prvi upravni odbor imenujejo ustanovitelji. Ustanovitelji morajo imenovati tudi finančnega revizorja. Člani nadzornega sveta ali upravnega odbora so imenovani le do prve skupščine.

Poleg imenovanja nadzornega sveta je naloga skupščine tudi sprejetje letnega poročila in odločanje o uporabi bilančnega dobička. Odločitev se sprejema s sklepom navadne večine. Sklep o uporabi bilančnega dobička je eden od najpomembnejših sklepov skupščine delniške družbe. Skupščina lahko pri sklepanju o uporabi bilančnega dobička odloči, da se bilančni dobiček razdeli med delničarje, in sicer kot dividenda, lahko pa se ves bilančni dobiček prerazporedi v druge rezerve iz dobička. Odločitev skupščine, da se dobiček ne razdeli med delničarje pomeni, da nadaljnja usoda tega dobička ni več odvisna od njene odločitve. Praviloma pa je treba pri uporabi bilančnega dobička del tega dobička uporabiti tudi za razdelitev med delničarje, in sicer najmanj štiri odstotke osnovnega kapitala. Pravica do dela dobička je eno osrednjih premoženjskih upravičenj delničarja, ki ga ima imetnik vsake navadne delnice, prav tako pa tudi imetnik prednostne delnice (Kocbek in drugi 2007, 209–210).

Upravljanje delniške družbe je lahko enotirno ali dvotirno. Organi dvotirnega načina upravljanja so uprava in nadzorni svet, upravni odbor pa je organ enotirnega upravljanja (ZGD-1, 253. člen).

Glavna funkcija uprave je vodenje poslov. Pri sprejemanju odločitev o vodenju mora uprava upoštevati predvsem interese družbinega podjetja in nato interese družbe. Uprava vodi posle družbe samostojno in na lastno odgovornost (265. člen ZGD-1). Delničarji nimajo pravice vplivati na vodenje poslov oziroma dajati kakršnakoli navodila ali napotke, kako naj v posameznih primerih uprava odloči. Prav tako nadzorni svet nima pravice vplivati na vodenje poslov družbe. Poleg vodenja je naloga uprave tudi zastopanje in predstavljanje družbe (266. člen ZGD-1). Zastopanje pomeni izjavljanje in sprejemanje izjav volje. Predstavljanje je nastopanje v imenu pravne osebe. Uprava ima lahko enega ali več članov (265. člen ZGD-1). Člane uprave imenuje in odpokliče nadzorni svet, če tega ni, pa skupščina (268. člen ZGD-1).

Glavna naloga nadzornega sveta je nadzor vodenja poslov družbe. Nadzorni svet ima tudi kadrovske pristojnosti. Prav imenovanje in odpoklic uprave spadata med najpomembnejše kadrovske naloge nadzornega sveta. Nadzorni svet sestavljajo najmanj trije člani. Člani nadzornega sveta naj bi bili neodvisni oziroma nepristranski, strokovni, objektivni, pošteni in s celovito osebno presojo pri odločanju. Vsaj en član nadzornega sveta naj bi bil strokovnjak s področja financ oziroma računovodstva. Člani nadzornega sveta so imenovani za obdobje, ki ni daljše od šestih let, z možnostjo ponovnega imenovanja (Kocbek in drugi 2007, 426).

V enotirnem načinu upravljanja ima delniška družba dva organa: upravni odbor in skupščino. Funkcije, ki so v dvotirnem načinu upravljanja porazdeljene med upravo in nadzorni svet so v enotirnem načinu združene v pristojnostih upravnega odbora. Upravni odbor vodi družbo, hkrati pa tudi nadzoruje izvajanje upravljanja. Upravni odbor je tudi odgovoren za vodenje in nadzor družbe, medtem ko je v dvotirnem sistemu za vodenje poslov pristojna in odgovorna uprava, za izvajanje nadzorstvenih pristojnosti pa nadzorni svet (Kocbek in drugi 2007, 427).

Upravni odbor vodi družbo, nadzoruje izvajanje njenih poslov (285. člen ZGD-1) ter zastopa in predstavlja družbo (286. člen ZGD-1).

Upravni odbor ima pravico tudi imenovati enega ali več izvršnih direktorjev za mandatno dobo ne daljšo od šestih let, z možnostjo neomejene ponovitve, in na njih prenesti te naloge:

- vodenje tekočih poslov,
- prijave vpisov in predložitve listin registra,
- skrb za vodenje poslovnih knjig in
- sestavo letnega poročila, h kateremu priložijo revizorjevo poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička.

Pri opravljanju nalog morajo izvršni direktorji upoštevati navodila in omejitve, ki jim jih postavlja skupščina družbe, upravni odbor, statut in poslovnik o delu izvršnih direktorjev (290. člen ZGD-1).

2.1.3 Komanditna delniška družba (k. d. d.)

Komanditna delniška družba je pojavna oblika kapitalske delniške družbe, ki se vključuje v pravnoorganizacijski sestav komanditnih osebnih družb. Komanditni kapital je organiziran kot delniški kapital in je zaradi tega razdeljen na delnice. Je seštevek vložkov komplementarjev in komanditnih delničarjev.

Komanditna delniška družba je družba, pri kateri je najmanj en družbenik odgovoren za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (komplementar), komanditni delničarji, ki imajo delež v osnovnem kapitalu, pa za obveznosti družbe do upnikov niso odgovorni (464. člen ZGD-1).

Komanditno družbo lahko ustanovi najmanj en komplementar in najmanj štirije komanditni delničarji. Možna je le sočasna ustanovitev družbe. Vsi družbeniki sprejmejo in podpišejo statut ter komanditni delničarji vplačajo in prevzamejo delnice (465. člen ZGD-1).

Komplementarji imajo na skupščini glasovalno pravico sorazmerno s svojo udeležbo pri osnovnem kapitalu. Glasovalnih pravic ne morejo uresničevati kadar skupščina sklepa o:

- izvolitvi in odpoklicu nadzornega sveta,
- razrešitvi komplementarjev in članov nadzornega sveta,
- imenovanju revizorjev,
- uveljavljanju odškodninskih zahtevkov ali
- odreku odškodninskim zahtevkom (468. člen ZGD-1).

2.1.4 Evropska delniška družba – *Societas Europaea* (SE)

Najpomembnejša pravna temelja za ustanovitev SE sta Uredba Sveta 2157/2001/ES z dne 8. 10. 2001 o statutu evropske delniške družbe (UL L št. 294) in Direktiva Sveta 2001/86 o dopolnitvi statuta SE glede udeležencev v SE (UL L št. 294).

SE je kapitalska družba, katere osnovni kapital v znesku najmanj 120.000 evrov, je razdeljen na delnice. SE se obravnava kot delniška družba, ustanovljena po pravu države statutarnega sedeža. Kot jamstvena masa je upnikom na voljo samo premoženje SE, saj so delničarji odgovorni samo do višine vpisanega kapitala. SE pridobi pravno sposobnost v trenutku vpisa v nacionalni sodni register države statutarnega sedeža, ki ga je treba objaviti v Uradnem listu Skupnosti (Rajgelj 2007, 265).

Ustanovitev SE je v primerjavi z ustanovitvijo nacionalne delniške družbe omejena z različnih vidikov. SE je možno ustanoviti le:

- z združitvijo dveh ali več obstoječih d. d. iz najmanj dveh držav članic ES (združena SE),
- z oblikovanjem holdinške družbe, ki bo imela v lasti d. d. oziroma d. o. o. iz najmanj dveh držav članic ES (holdinška SE),
- z ustanovitvijo odvisne družbe s strani družb iz najmanj dveh držav članic ES (odvisna SE),
- s preoblikovanjem obstoječe d. d., ki je imela najmanj dve leti odvisno družbo v drugi državi članici ES (preoblikovana SE),
- SE sama ustanovi eno ali več odvisnih družb v obliki SE (izvedena SE).

Pri ustanovitvi lahko sodeluje le pravna oseba, ki je ustanovljena po pravu ene od držav članic ES in ima statutarni in dejanski sedež v Skupnosti (Rajgelj 2007, 280).

Kot vsaka delniška družba mora tudi SE imeti svoj statut, ki vsebuje elemente, kot so firma, sedež, dejavnost, višina osnovnega kapitala, nominalni znesek in vrsta delnic, podrobnosti o kraju, sklicu in izvedbi skupščine in drugo. Delničarji pri oblikovanju statuta niso popolnoma svobodni. Lahko uredijo le vprašanja za katera imajo v Uredbi pooblastilo. Kadar Uredba ne vsebuje napotitve na statutarno urejanje, je ureditev določenega vprašanja odvisna od pravil delniškega prava države statutarnega sedeža (Rajgelj 2007, 289–290).

Tudi SE ima možnost izbire med enotirnim sistemom upravljanja z upravnim odborom in dvotirnim sistemom upravljanja z nadzornim svetom in upravo. Izbira načina upravljanja je prepuščena ustanoviteljem. Izbira mora biti zapisana v statutu SE (Rajgelj 2007, 307).

Vsi člani organov vodenja ali nadzora so imenovani za obdobje določeno v statutu, pri čemer to obdobje ne more biti daljše od šestih let. Vsi člani imajo možnost ponovnega imenovanja. Nobena oseba ne sme biti hkrati član uprave in član nadzornega sveta iste SE, lahko pa nadzorni svet imenuje enega od svojih članov, da ta določeno obdobje deluje kot član uprave, če je funkcija prosta. Tako nadzorni svet kot upravni odbor imata pravico imenovati različne komisije, ki opravljajo posamezne naloge in njune pristojnosti. Najpomembnejša je revizijska komisija sistema (Rajgelj 2007, 310).

Tako v enotirnem kakor tudi v dvotirnem sistemu upravljanja imajo zaposleni v SE pravico soodločanja. Že pri ustanavljanju SE mora vodstvo družbe, ki načrtuje ustanovitev, začeti pogajanja s predstavniki delavcev (pogajalsko telo) o ureditvi njihove udeležbe v SE. Sporazum, ki določa način udeležbe delavcev, mora temeljiti na načelu avtonomije pogodbenih strank. Tak sporazum je obvezna priloga k predlogu za vpis SE v register (Rajgelj 2007, 321).

Telo, ki zastopa delavce, slovenska zakonodaja imenuje svet delavcev. Svet delavcev sestavljajo delavci SE, njenih odvisnih družb in podružnic. Delavcem v vsaki državi članici se določi en sedež v svetu delavcev za vsakih začetnih deset odstotkov od skupnega števila vseh zaposlenih v SE. Pri ustanovitvi z združitvijo, holdinške ali odvisne SE, ima svet delavcev pravico izvoliti, imenovati, priporočiti ali nasprotovati imenovanju dela članov organov. Svet delavcev SE ima pravico, da ga poslovodstvo redno obvešča o razvoju SE. Poleg tega mu mora biti zagotovljen dnevni red sestankov organov družbe glede strukture, ekonomskega in finančnega položaja, smernic poslovanja, razvoja, proizvodnje, prodaje, naložb ter bistvenih organizacijskih sprememb in uvedbe novih delovnih metod ali proizvodnih postopkov (Rajgelj 2007, 325–326).

2.2 Osebne družbe

Kot smo že dejali, med osebne družbe uvrščamo:

- družbo z neomejeno odgovornostjo (d. n. o.),
- komanditno družbo (k. d.) in
- tiho družbo (t. d.).

2.2.1 Družba z neomejeno odgovornostjo (d. n. o.)

Osnovna značilnost d. n. o. je osebno jamstvo družbenikov za obveznosti družbe. Družbeniki za obveznosti družbe odgovarjajo subsidiarno (77. člen ZGD-1), kar pomeni, da lahko upniki družbe od njih terjajo dolg, le če so predhodno od družbe zahtevali izpolnitev obveznosti.

Družba z neomejeno odgovornostjo je družba dveh ali več oseb, ki za obveznosti družbe odgovarjajo z vsem svojim premoženjem. Družba se ustanovi s pogodbo med družbeniki (ZGD-1, 76. člen).

Ustanovitev družbe je treba vpisati v sodni register. Šele z vpisom družbe v sodni register, družba pridobi lastnost pravne osebe. S pridobitvijo pravne osebnosti družba lahko razpolaga z lastnim premoženjem. Premoženje družbe sestavljajo začetni vložki družbenikov ter premoženje, ki ga družba ustvari s poslovanjem. Ker so vsi družbeniki enako odgovorni za obveznosti družbe (100. člen ZGD-1), so običajno tudi vložki vseh družbenikov enaki (80. člen ZGD-1). Družbeniki pa se lahko dogovorijo tudi drugače.

Družbeniki se lahko odločijo in družbo ustanovijo le za točno določen čas. Po poteku tega časa družba preneha. Družba preneha tudi zaradi drugih razlogov. Prenehanje d. n. o. je tesno povezano s spremembami družbenikov. Sprememba nastane s pristopom novega družbenika ali pa z izstopom oziroma izločitvijo enega ali več družbenikov. Družba preneha tudi s smrtjo družbenika, če se v pogodbi družbeniki niso drugače dogovorili. Če iz katerega koli razloga v družbi ostane le en družbenik, mora v enem letu pridobiti vsaj še enega družbenika ali pa dejavnost nadaljevati kot samostojni podjetnik posameznik. Če družbenik nadaljuje kot samostojni podjetnik, d. n. o. preneha kot pravna oseba, nadaljuje pa se pravno nasledstvo glede aktive in pasive podjetja. Prenehanje družbe je treba prijaviti v sodni register (105.–117. člen ZGD-1).

Prenehanju nato sledi likvidacija družbe. Če je premoženje družbe po likvidaciji aktivno, se porazdeli med družbenike v razmerju z njihovimi kapitalskimi deleži (129. člen ZGD-1). Kadar premoženje družbe ne zadostuje za poplačilo upnikov, ga morajo vsi družbeniki dopolniti v takšnem razmerju kot se deli izguba. Kadar posamezni družbeniki tega ne zmorejo, to storijo preostali družbeniki po svojih medsebojnih razmerjih (130. člen ZGD-1). Po končani likvidaciji se družba izbriše iz registra (132. člen ZGD-1). Z izbrisom družbe, morebitne neporavnane obveznosti družbe ne prenehajo. Te obveznosti so dolžni poravnati družbeniki, in sicer solidarno. Terjatve do

družbenikov za obveznosti družbe zastarajo v petih letih po izbrisu družbe (133. člen ZGD-1).

V času poslovanja družbe, družbo zastopajo in vodijo njene posle vsi družbeniki (85. člen ZGD-1). Poslovodstvo je individualno. Lahko je tudi kolektivno, če je tako dogovorjeno v pogodbi (87. člen ZGD-1). S pogodbo se lahko poslovodstvo zaupa le enem ali pa le nekaterim družbenikom. Vodenje poslov se lahko prenese tudi na tretjo osebo. Poslovodstvo se nanaša na vse posle, ki spadajo v delovno področje družbe oziroma na izvajanje dejavnosti družbe. Družba nima nobenih organov, zato se o temeljnih vprašanjih obstoja in poslovanja družbe, družbeniki dogovorijo z družbeno pogodbo.

Glede zastopanja velja načelo, da je vsak družbenik upravičen zastopati družbo. Zastopstvo je individualno, lahko pa je tudi kolektivno, če je kot tako opredeljeno v pogodbi. Zastopstva ni treba vpisati v sodni register. V sodni register pa je treba vpisati morebitno izvzetje družbenika od zastopanja, kolektivno zastopstvo in morebitno vključitev prokurista (98. člen ZGD-1).

Družba vodi poslovne knjige v skladu s SRS 2006 oziroma MSRP. Na koncu poslovnega leta na temelju računovodskih poročil ugotavlja dobiček ali izgubo in vsakemu družbeniku se njegov delež v dobičku ali izgubi pripiše ali odpiše od njegovega kapitalskega deleža. Dobiček ali izguba se deli glede na velikost kapitalskega deleža. Vsakemu družbeniku se najprej pripiše dobiček v višini 5 % njegovega kapitalskega deleža. Ostanek dobička ali izgube pa se razdeli na vse družbenike v enakih zneskih. Možna je tudi drugačna razdelitev, če je dogovorjena s družbeniško pogodbo. O izplačilu pripadajočega dobička se odloča vsak družbenik samostojno. Te pravice nima, če bi družba zaradi likvidnostnih težav ob izplačilu utrpela škodo (94. in 95. člen ZGD-1).

2.2.2 Komanditna družba (k. d.)

Komanditno družbo v primerjalnih pravnih sistemih označujejo kot posebno vrsto družbe z neomejeno odgovornostjo. V njej sta udeleženi dve vrsti družbenikov. En ali več družbenikov (komplementarjev) imajo enak položaj kot družbeniki v družbi z neomejeno odgovornostjo; za obveznost odgovarjajo upnikom družbe osebno in neomejeno ter imajo pravico voditi in zastopati družbo. Ob komplementarjih je v k. d. en ali več družbenikov (komanditistov), ki za obveznosti družbe osebno odgovarjajo upnikom le do višine neplačanega vložka (Kocbek in drugi 2007, 546).

Kadar je edini komplementar ali vsi komplementarji k. d. kapitalska oziroma kapitalske družbe, takšno družbo imenujemo dvojna družba (152. člen ZGD-1). V praksi so najpogostejši primeri, da je komplementar k. d. družba z omejeno odgovornostjo. Komplementar dvojne družbe običajno v k. d. vnaša premoženje. Ni pa nujno. Lahko vnese le delo ali določene pravice. K. d. se ustanovi z družbeno pogodbo,

ki jo sklenejo komplementarji in komanditisti ter z vpisom v sodni register. Ustanovitelji so lahko fizične ali pravne osebe, katere v družbi združujejo delo in kapital. Običajno je k delu komplementarja dodan kapital komanditista. Komplementar, ki v družbo vloži delo oziroma za družbo živi in v njej dela, ima interes povečevati njeno premoženje tudi na račun dobička. Interes komanditista je, da za svoj kapitalski vložek dobi čim večji dobiček. Zaradi različnih interesov je zelo pomembno, da družbeniki v pogodbi določijo pravna razmerja med njimi.

Vodenje družbe je izključno pravica komplementarja. Komanditist je izključen iz vodenja družbe. Ker je izključen iz vodenja nima pravice niti do nasprotovanja odločitvam komplementarja. Komanditist nima pravice niti do tega, da bi se sam kadarkoli poučil o družbinih zadevah ter da bi sam pregledal poslovne knjige in poslovno dokumentacijo. Ima pravico le do prepisa letnega poročila. Komanditistu pa je dana posebna pravica nadzora. Posebno pravico nadzora ima v primeru, ko obstaja utemeljen dvom o skrbnem in pravilnem vodenju poslovanja družbe ter dvom o pravilnem vodenju poslovnih knjig (138.–140. člen ZGD-1).

Družba vodi poslovne knjige v skladu s SRS 2006 oziroma MSRP. Na koncu poslovnega leta na temelju računovodskih poročil ugotavlja dobiček ali izgubo in vsakemu družbeniku se njegov delež v dobičku ali izgubi pripiše ali odpiše od njegovega kapitalskega deleža. Dobitek ali izguba se deli glede na velikost kapitalskega deleža.

Vsakemu družbeniku se najprej pripiše dobiček v višini 5 % njegovega kapitalskega deleža (95. člen ZGD-1). Ostanek dobička ali izgube pa se razdeli na vse družbenike tako kot je določeno v pogodbi. Komanditistu se dobiček pripisuje le toliko časa dokler ne doseže zneska njegovega deleža (141. člen ZGD-1). Če je vložek v celoti vplačan oziroma, ko se doseže ta znesek, se mu njegov delež v dobičku izplača. Pri izgubi komanditist sodeluje le do zneska svojega kapitalskega deleža in svojega še neplačanega vložka (141. člen ZGD-1).

2.2.3 Tiha družba (t. d.)

Naša zakonodaja je tiho družbo uvrstila v osebne gospodarske družbe, v nekaterih pravnih sistemih pa tiho družbo opredeljujejo kot pogodbeno razmerje (Italija).

Tiha družba je ciljno, na pogodbeni podlagi nastala različica osebne gospodarske družbe samo dveh oseb (fizičnih ali pravnih), katere določujoča pravna značilnost je v tem, da gre vsebinsko za obligacijsko razmerje, ki pa ima tudi nekaj prvin statusno pravne narave (Kocbek in drugi 2007, 573).

Tihi družbenik v podjetje nekoga drugega vstopi s premoženjskim vložkom. S tem pridobi pravico do udeležbe pri njegovemu dobičku (161. člen ZGD-1) in pravico od nosilca t. d. zahtevati prepis letnega poročila in vpogled v poslovne knjige in knjigovodske listine (162. člen ZGD-1). Drugih zakonskih pravic nima. Nosilec t. d. je

izključni nosilec vseh pravic in obveznosti iz poslovanja t. d. (158. člen ZGD-1). Glede na to, da tiha družba nastane s pogodbo, vsa medsebojna razmerja družbenika uredita v pogodbi (159. člen ZGD-1). Tihih družb nastane toliko, koliko tihih družbenikov posamič vloži premoženjske vložke v podjetje nosilca t. d. Vse tihe družbe, ki so nastale z vložki tihih družbenikov v podjetje nosilca t. d. so medsebojno pravno neodvisne. Ime ali priimek tihega družbenika ne sme biti v firmi nosilca t. d. (163. člen ZGD-1).

Prenehanje tihe družbe določa 164. člen ZGD-1. Družba preneha:

- s potekom časa, za katerega je bila ustanovljena,
- s sporazumom med nosilcem in tihim družbenikom,
- z opustitvijo dejavnosti nosilca,
- s smrtjo ali prenehanjem nosilca tihe družbe,
- z odpovedjo tihega družbenika ali
- na podlagi sodne odločbe.

2.3 Samostojni podjetnik (s. p.)

Zgodovinsko gledano je to najzgodnejša oblika podjetništva. Slovenska zakonodaja je s. p. uvrstila med gospodarske subjekte ter s tem dopustila možnost, da posamezna fizična oseba samostojno, na lastno odgovornost in v lastno korist opravlja z zakonodajo dovoljeno pridobitno dejavnost. Ne podjetnik ne njegovo podjetje nista pravni osebi. V pravnem prometu s. p. nastopa kot fizična oseba. Podjetnik je lahko le posamična fizična oseba. Za obveznosti podjetja podjetnik odgovarja z vsem svojim premoženjem, tako osebnim kot tudi premoženjem podjetja (7. člen ZGD-1).

S. p. začne opravljati dejavnost, ko je vpisan v Poslovni register Slovenije, katerega vodi AJPES. Prijava za vpis mora med ostalimi vsebovati firmo oziroma skrajšano ime firme, če jo ima. Firma podjetnika obvezno vsebuje ime in priimek, dejavnost ter oznako s. p. K temu so lahko dodane tudi druge sestavine, ni pa nujno. Podjetnik lahko uporablja tudi skrajšano firmo, ki mora vsebovati najmanj ime in priimek podjetnika ter oznako s. p. (74. člen ZGD-1).

Podjetnik vodi poslovne knjige po sistemu enostavnega ali dvostavnega knjigovodstva. Za enostavno knjigovodstvo se lahko odloči le tisti podjetnik, kateri ni v zadnjem poslovnem letu prekoračil dveh od naslednjih meril, določenih v 73. členu ZGD-1, ali podjetnik, ki šele začenja opravljati dejavnost.

- da povprečno število delavcev ne presega tri,
- da so letni prihodki nižji od 42.000 evrov ter
- da povprečna vrednost aktive ne presega 25.000 evrov.

Poslovne knjige po načelu enostavnega knjigovodstva so knjiga prihodkov in odhodkov, evidence o terjatvah in obveznostih ter register osnovnih sredstev. Letno

poročilo namenjeno javni objavi, obsega bilanco stanja in izkaz poslovnega izida. Podjetnik, ki ne izpolnjuje teh pogojev vodi poslovne knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva. Tisti podjetniki, čigar podjetje ustreza merilom za velike ali srednje družbe, vodijo poslovne knjige v skladu s splošnimi SRS (od št. 1 do št. 31). Vsi drugi podjetniki pri vodenju poslovnih knjig upoštevajo SRS 39.

Nekaterim podjetnikom ni treba voditi poslovnih knjig in sestavljati letnega poročila. Zavezance, ki imajo to pravico (jim je dana možnost), da se odločijo za poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove na osnovo tako imenovanih normiranih stroškov določa 3. odstavek 48. člena Zdoh-2.

Gre za zavezance, ki izpolnjujejo določene pogoje, in sicer:

- ne zaposlujejo delavcev, torej delo in vse poslovne funkcije opravljajo sami,
- njihovi prihodki iz dejavnosti ne presegajo 42.000 evrov (višina prihodkov se ugotavlja za obdobje zadnjih dvanajst mesecev, in sicer za obdobje od novembra prejšnjega leta do vključno oktobra tekočega leta),
- za ugotavljanje davčne osnove upoštevajo normirane odhodke.

To velja tudi za podjetnike, ki začnejo z opravljanjem dejavnosti in v prvem poslovnem letu ne zaposluje delavcev.

Vse spremembe, kakor tudi prenehanje opravljanja dejavnosti, mora podjetnik prijaviti AJPES-u. Ko govorimo o prenehanju opravljanja dejavnosti mislimo na izbris podjetnika iz registra. Prijavo o prenehanju dejavnosti mora podjetnik podati AJPES-u najmanj 15 dni pred želenim dnem prenehanja. V primeru smrti podjetnika, AJPES po uradni dolžnosti opravi izbris podjetnika iz Poslovnega registra (ZGD-1, 75. člen).

Tabela 2.1 Število gospodarskih subjektov, registriranih v poslovnem registru AJPES

	30. 6. 2008	30. 9. 2008
s. p.	66.709	69.993
d. o. o.	49.551	50.556
d. n. o.	2.461	2.410
d. d.	1.070	1.056
k. d.	1.051	1.041
k. d. d.	3	3

Vir: AJPES 2008.

V treh mesecih se je le število d. o. o. in s. p. povečalo, in sicer d.o.o. za 1.005 ter s. p. za 3.284, število komanditnih družb, delniških družb, ter družb z neomejeno odgovornostjo pa se je zmanjšalo.

3 OBDAVČITEV GOSPODARSKIH SUBJEKTOV

Obdavčitev je pravno dejanje, ki ga opravi pristojni državni urad, v Sloveniji je to Davčna uprava Republike Slovenije (DURS), tako da izda davčno odločbo. Predmet obdavčitve je vse tisto, na kar zakonodajalec veže nastanek davčne obveznosti. Davčna obveznost nastane takrat, ko davčni organ na podlagi davčne napovedi davčnega zavezanca ali po samem zakonu ugotovi davčno osnovo.

3.1 Davki

Pravno gledano je davek enkratna ali ponavljajoča se dajatev, ki jo država na podlagi pravne in dejanske oblasti pridobiva od fizičnih in pravnih oseb za pokrivanje lastnih dohodkov, ne da bi zanjo dajala neposredno protidajatev. Najpomembnejša davčna pojma sta davčna osnova in davčna stopnja. Davčna osnova je ekonomska vrednost ali količina, od katere je odvisna konkretna obdavčitev. Davčna osnova je vrednost na katero se aplicira davčna stopnja. To pomeni: Davčna osnova x Davčna stopnja = Davek (Škof in drugi 2007, 215).

V davčnih sistemih sodobnih držav se srečujemo z velikim številom različnih davkov, ki jih uporablja država za kritje svojih potreb. Najpogostejša je naslednja delitev davkov:

- neposredni davki,
- posredni davki.

3.1.1 Neposredni davki

Najpomembnejša značilnost neposrednih davkov je, da so neposredno odmerjeni zavezancu. Obenem ti davki niso preveljivi oziroma so možnosti njihove prevalitve zelo omejene. Davčna prevalitev je proces pri katerem zavezanec, najpogosteje s spremembo cen, prevali davčno obveznost na druge osebe (Milost in Milunovič 2001). Med neposredne davke sodijo:

- dohodnina,
- davek na dediščine in darila,
- davek na dobitke od iger na srečo,
- davek na vodna plovila
- davek na promet nepremičnin,
- davek od dohodkov pravnih oseb.

Dohodnina

Dohodnina je davek od dohodkov fizičnih oseb. Obdavčitev dohodkov fizičnih oseb ureja Zakon o dohodnini (v nadaljevanju Zdoh-2, Ur. l. RS, št. 117/06, 10/08, 78/08).

Po 18. členu Zdoh-2 so obdavčeni naslednji viri dohodkov:

- dohodki iz zaposlitve,
- dohodki iz dejavnosti,
- dohodki iz oddajanja premoženja v najem in prenosa premoženjskih pravic,
- dohodki iz kmetijske in gozdarske dejavnosti,
- dohodki iz kapitala ter
- drugi dohodki.

V Sloveniji je bil tak način obdavčitve dohodkov uveden v letu 1991, ko so davčni zavezanci prvič oddali napoved za odmero dohodnine.

Davek na dediščine in darila

Davek na dediščine in darila opredeljuje Zakon o davku na dediščine in darila (ZDDD, Ur. l. RS, št. 117/06). Zavezanec za davek na dediščine in darila je fizična ali pravna oseba, ki prejme premoženje na podlagi dedovanja ali darovanja (3. člen ZDDD). Osnova za davek je vrednost podedovanega ali v dar prejetega premoženja v času nastanka davčne obveznosti po odbitku dolgov, stroškov in bremen, ki odpadejo na premoženje, od katerega se plačuje davek (5. člen ZDDD). Prihodki od davka pri dedovanju ali podaritvi nepremičnin pripadajo občini v kateri se nepremičnina nahaja. Prihodki od davka pri dedovanju ali podaritvi premičnin pripadajo občini, v kateri ima zavezanec stalno prebivališče oziroma sedež (7. člen ZDDD). Davčne stopnje se razlikujejo glede na dedne redove (8. člen ZDDD). Davka je oproščeno darilo ali dediščina, ki jo prejme dedič ali dedinja prvega dednega reda (9. člen ZDDD).

Davek na dobitke od iger na srečo

Na podlagi Zakona o davku na dobitke pri klasičnih igrah na srečo (ZDDKIS, Ur. l. RS, št. 24/08) je predmet obdavčitve vsak dobitek, ki je bil pridobljen pri klasičnih igrah na srečo (2. člen ZDDKIS). Dobitek je vsako izplačilo, ne glede na obliko, v kateri je bil izplačan. Če je vrednost dobitka manjša od 300 evrov, dobitek ni obdavčen (2. člen ZDDKIS). Zavezanec za plačilo davka je dobitnik (3. člen ZDDKIS). Davek izračuna, odtegne in plača prireditelj klasičnih iger na srečo. Davčna osnova je vrednost pridobljenega dobitka. Davek se plača po stopnji 15 % od davčne osnove (6. člen ZDDKIS).

Davek na vodna plovila

Davek od vodnih plovil se plačuje za plovila, daljša od 5 metrov (2. člen ZDVP). Davek se ne plačuje za plovila, ki so potrebna za opravljanje registrirane dejavnosti. Davčni zavezanec je lastnik plovil (4. člen ZDVP). Davčna obveznost se ugotavlja za obdobje enega leta. Davčna obveznost se za koledarsko leto ugotovi kot seštevek splošnega dela obveznosti, dela obveznosti, ki se nanaša na dolžino plovila in dela obveznosti, ki se nanaša na moč pogona plovila (5. člen ZDVP). Davek na vodna plovila ureja Zakon o davku na vodna plovila (ZDVP, Ur. l. RS, št. 117/06).

Davek na promet nepremičnin

Davek na promet nepremičnin se plačuje od prometa nepremičnin ter od odplačnega prenosa ali oddajanja v najem stavbne pravice. Za prenos nepremičnin se ne šteje prenos lastninske pravice na nepremičninah, od katerega je bil obračunan davek na dodano vrednost. Zavezanec za davek na promet nepremičnin je prodajalec oziroma prodajalka nepremičnine. Osnova za davek je prodajna cena nepremičnine. V primeru finančnega najema nepremičnine se stroški financiranja ne všttevajo v davčno osnovo, če so izkazani ločeno od vrednosti nepremičnine. Pri prenosu stavbne pravice je davčna osnova doseženo plačilo, ki ustreza tržni vrednosti stavbne pravice. Davek se plačuje po stopnji 2 % od davčne osnove. Obdavčitev prometa nepremičnin ureja Zakon o davku na promet nepremičnin (ZDPN-2, Ur. l. RS št. 117/06).

Davek od dohodka pravnih oseb

Zavezanec za davek od dohodka pravnih oseb je pravna oseba domačega in tujega prava. Zavezanec je tudi družba in združenje oseb, ki je brez pravne osebnosti in ni zavezanec po zakonu, ki ureja dohodnino. Davka so oproščeni zavodi, društva, ustanove, sindikati, zbornice, verske skupnosti, politične stranke in drugi, ki so ustanovljeni za opravljanje nepridobitne dejavnosti. Oprostitev velja samo za njihovo nepridobitno dejavnost. Poseben položaj imajo tudi investicijski skladi, pokojninski skladi, zavarovalnice, ki izvajajo pokojninske načrte in družbe tveganega kapitala. Našteti zavezanci sestavljajo davčne obračune, v katerih ugotovijo davčno osnovo, vendar davka ne plačujejo, ker zanje velja davčna stopnja 0 %. Tudi zavezanci, ki poslujejo v ekonomski coni imajo poseben položaj.

Davčna osnova je dobiček davčnega zavezanca. Dobiček se ugotovi kot razlika med davčno priznanimi prihodki in davčno priznanimi odhodki, zmanjšana za davčne olajšave po določilih Zakona o davku od dohodka pravnih oseb (v nadaljevanju ZDDPO-2, Ur. l. RS, št. 117/06, 56/08, 76/08). Ker se davek izračunava od dobička pravne osebe in ker neposredno znižuje znesek bruto dobička pravne osebe na nivo

čistega dobička, davek bremeni neposredno pravno osebo, ki je davčni zavezanec. Do leta 2010 veljajo prehodne stopnja davka. Z letom 2010 pa je stopnja davka 20 %.

3.1.2 Posredni davki

Posredni davki, za razliko od neposrednih, niso neposredno odmerjeni zavezancu, pač pa so vključeni v ceno nabavljenih poslovnih učinkov. Davčni plačnik posrednih davkov je oseba, ki po volji zakonodajalca nosi davčno breme, čeprav ni davčni zavezanec. Posredni davki bremenijo promet proizvodov in storitev. V cene proizvodov se vračunajo kot strošek. Davčni zavezanci jih navadno prevalijo na končne potrošnike. Med posredne davke sodijo: trošarine, uvozne dajatve, davek na dodano vrednost in davek na plače (Škof in drugi 2007).

Trošarine

Obveznost plačevanja trošarine ureja Zakon o trošarinah (Ztro-UPB3, Ur. l. RS, št. 2/07). Trošarina se plačuje od alkohola in alkoholnih pijač, tobačnih izdelkov ter energentov in električne energije, ki se na območju Republike Slovenije sprostijo v porabo. Trošarine se uporabljajo tudi za obdavčevanje tistih izdelkov, ki pomenijo luksuzne dobrine in jih želi zakonodajalec obdavčiti višje kot druge proizvode. Trošarinska obveznost nastane, ko se trošarinski izdelki proizvedeni v Sloveniji dajo v promet in ko so trošarinski izdelki iz drugih držav vnesejo v Slovenijo. Trošarino za trošarinske izdelke obračunavajo trošarinski zavezanci sami. Davčno obdobje je koledarski mesec. Obračun trošarine zavezanec predloži carinskemu organu. Izvajanje določb Zakona o trošarinah nadzoruje carinski organ.

Uvozne dajatve

Carine uvrščamo med posredne davke. Praviloma se plačujejo pri uvozu blaga in le izjemoma pri izvozu. V sistem javnih prihodkov so carine uvedene iz fiskalnih razlogov, vendar so kasneje dobile vlogo usmerjevalca zunanjetrgovinskih tokov. Danes je pomen carin kot instrumenta mednarodne trgovine, zaradi integracijskih procesov vse manjši. V nerazvitih državah so carine zelo pomemben vir javnih prihodkov. V razvitih državah pa so carinski prihodki relativno nepomembni (Milost in Milunovič 2001, 69)

Za pobiranje carin in drugih dajatev, ki imajo enak učinek kot carina je pristojna Carinska uprava RS.

Davek na dodano vrednost

Po določilih Zakona o davku na dodano vrednost (ZDDV-1, Ur. l. RS 177/06) je davčni zavezanec vsaka oseba, ki kjerkoli neodvisno opravlja katerokoli ekonomsko dejavnost, ne glede na namen ali rezultat opravljanja dejavnosti in v obdobju zadnjih

dvanajstih mesecih presega 25.000 evrov obdavčljivega prometa. Davčni zavezanec je tudi oseba, ki v Sloveniji nima sedeža svoje dejavnosti niti stalne poslovne enote. Takšen davčni zavezanec lahko v Sloveniji opravlja dejavnost preko podružnice, ki nastopa v imenu in za račun tuje osebe. Zakon posebej opredeljuje tudi t. i. male davčne zavezanec. To so zavezanci, ki v obdobju zadnjih dvanajstih mesecih ne dosegajo 25.000 evrov obdavčljivega prometa in se niso dolžni identificirati za namene DDV. Lahko pa se prostovoljno vključijo v sistem plačevanja DDV.

Z davkom na dodano vrednost so obdavčene dobave blaga in opravljanje storitev. Pri tem velja, da vse tisto kar se ne šteje kot dobava blaga, pomeni opravljanje storitev.

Pri dobavah blaga ali storitev davčna osnova vključuje vse, kar predstavlja plačilo, ki ga je prejel ali ga bo prejel dobavitelj ali izvajalec storitev od kupca, naročnika ali tretje osebe za te dobave. Davčna osnova pri uvozu blaga pa je carinska vrednost, določena v skladu z veljavnimi carinskimi predpisi.

DDV se obračunava po stopnji, ki velja v trenutku nastanka obdavčljivega dogodka. DDV se obračunava in plačuje po splošni stopnji 20 % od davčne osnove in je enaka za dobavo blaga in storitev. Nekatero dobave in storitve so obdavčene po znižani stopnji 8,5 %. Te dobave blaga in storitve so opredeljene v prilogi ZDDV-1.

Davek na plače

Davek plačujejo pravne in fizične osebe, ki izplačujejo plače in so zavezanci za plačevanje prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, obvezno zdravstveno zavarovanje, starševsko varstvo in za zaposlovanje. Davek se obračunava in plačuje od bruto plač, in sicer po progresivni letvici. S 1. januarjem 2009 preneha veljati Zakon o davku na izplačane plače (ZDIP-UPB2, Ur. l. RS, št. 21/06) in s tem tudi obveznost plačevanja davka na izplačane plače.

3.2 Obdavčitev dohodkov pravnih oseb

3.2.1 Pravna podlaga

Pravna podlaga za obdavčevanje pravnih oseb je Zakon o davku od dohodka pravnih oseb (ZDDPO-2). V obdobjih pred letom 2005 se je zakon imenoval Zakon od dobička pravnih oseb, tako da je že naslov zakona nakazoval na predmet obdavčitve. Čeprav se po sedanjih davčni ureditvi zakon imenuje Zakon o davku od dohodka pravnih oseb, je predmet obdavčitve še vedno dobiček pravne osebe.

ZDDPO-2 zagotavlja:

- obdavčitev davčnih zavezancev sorazmerno njihovi ekonomski moči,
- nevtralni davčni sistem glede na različne organizacijske oblike zavezancev,
- prilagoditev sistema obdavčitev dohodka veljavnim določilom EU smernic in

- pravno varnost davčnih zavezancev.

3.2.2 Zavezanci za davek

Zavezanec za davek od dohodka pravnih oseb je pravna oseba domačega in tujega prava. Zavezanec je tudi družba in združenje oseb, vključno z družbo civilnega prava, po tujem pravu, ki je brez pravne osebnosti in ni zavezanec po zakonu, ki ureja dohodnino. Organi in lokalne skupnosti Republike Slovenije niso zavezanci za davek od dohodka pravnih oseb (ZDDPO-2, 3člen).

Zavodi, društva, ustanove, sindikati, verske skupnosti, politične stranke in drugi zavezanci, ki so ustanovljeni za opravljanje nepridobitne dejavnosti so tudi davčni zavezanci, vendar so oproščeni plačila davka od dohodka doseženega z opravljanjem nepridobitne dejavnosti. Za dohodke dosežene iz pridobitne dejavnosti so izenačeni z ostalimi zavezanci. Pridobitna dejavnost je dejavnost, ki se opravlja na trgu, zaradi pridobivanja dobička.

Investicijski skladi, ki izpolnjujejo z zakonom določene pogoje, pokojninski skladi, zavarovalnice, ki izvajajo pokojninske načrte in družbe tveganega kapitala so davčni zavezanci, vendar davka ne plačujejo, ker zanje velja davčna stopnja 0 % (61. člen ZDDPO-2).

3.2.3 Davčna stopnja

Splošna davčna stopnja znaša 20 %, pri čemer prehodno zakonsko obdobje omogoča uporabo 20 % davčne stopnje šele v letu 2010. Skladno s prehodnimi določbami se za leto 2008 uporabi 22 % davčna stopnja, za leto 2009 pa 21 % davčna stopnja (60. in 97. člen ZDDPO-2).

3.2.4 Davčno obdobje

Davčno obdobje je koledarsko leto. Davčni zavezanci si za davčno obdobje lahko izberejo poslovno leto, ki se razlikuje od koledarskega leta. Poslovno leto ne sme biti daljše od 12 mesecev. V primeru, da si za davčno obdobje izberejo poslovno leto, o tem morajo obvestiti davčni organ. Davčno obdobje se ne sme spreminjati najmanj tri leta (10. člen ZDDPO-2).

3.2.5 Davčna osnova

Davčna osnova je dobiček davčnega zavezanca. Dobiček se ugotovi kot razlika med davčno priznanimi prihodki in davčno priznanimi odhodki. Pri določanju davčne osnove vedno izhajamo iz prihodkov in odhodkov ugotovljenih po SRS ali MSRP. To so prihodki iz izkaza poslovnega izida letnega poročila. Na osnovi posebnih določb ZDDPO-2, se prihodki in odhodki povečujejo ali zmanjšujejo.

3.2.6 Prihodki

SRS 18 (2006) opredeljuje prihodke takole. Prihodki so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki povečanj sredstev (na primer denarja ali terjatev zaradi prodaje blaga) ali zmanjšanja dolgov (na primer zaradi opustitve njihove poravnave). Prek poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala. Prihodki se razčlenjujejo na poslovne, finančne in druge prihodke. Poslovni prihodki so prihodki od prodaje in drugi prihodki povezani s poslovnimi učinki. Finančni prihodki so prihodki od naložb. Pojavljajo se v zvezi s finančnimi naložbami pa tudi v zvezi s terjatvami. Druge prihodke sestavljajo neobičajne postavke in ostali prihodki, ki povečujejo poslovni izid (Slovenski računovodski standardi 2006, 101–102).

Davčna obravnava prihodkov opredeljenih po SRS je drugačna ker se nekateri prihodki izvzamejo iz davčne osnove v celoti, nekateri pa le delno.

Prihodki iz opravljanja nepridobitne dejavnosti se v celoti izvzamejo iz davčne osnove. Sočasno se izvzamejo tudi dejanski stroški, nastali pri opravljanju nepridobitne dejavnosti ali sorazmerni del vseh stroškov, ki pripadajo nepridobitni dejavnosti (ZDDPO-2, 27. člen).

Prihodki od prejetih dividend oz. drugih deležev iz dobička so izvzeti iz davčne osnove zavezanca. Iz prihodkov so izvzeti tudi vsi dividendam podobni dohodki razen skritih rezerv. Skrite rezerve so davčno priznan prihodek, ki nastane ob prenehanju gospodarskega subjekta. Skrite rezerve so razlika med pošteno vrednostjo sredstev in dolgov in njihovo davčno vrednostjo na dan pred vpisom zaključka likvidacije v sodni register (ZDDPO-2, 24. člen).

Iz davčne osnove se izvzame tudi dobiček, realiziran pri odsvojitvi lastniškega deleža zavezanca, in sicer v višini 50 % dobička, toda le v primeru, ko je zavezanec udeležen v kapitalu druge družbe v višini najmanj 8 % in znaša trajanje te udeležbe najmanj 6 mesecev ter v času udeležbe zaposluje nepretrgoma za polni delovni čas vsaj eno osebo. Ta ugodnost ne velja za dobičke iz naložb v družbe s sedežem ali krajem dejanskega delovanja uprave v državah davčnih oaz iz seznama DURS. V primeru likvidacije ali prenehanja zavezanca v obdobju deset let po ustanovitvi, mora v davčnem obračunu ob prenehanju povečati davčno osnovo za izvzete dobičke v zadnjih petih letih pred prenehanjem. Enako velja tudi za izgube nastale iz odsvojitve lastniških deležev. Izgube iz odsvojitve lastniških deležev se ne prizna v višini 50 % (ZDDPO-2, 25. člen).

Zavezanci v postopku prisilne poravnave odpišejo del obveznosti in s tem dosežejo prihodke. Vsi prihodki, razen prihodkov, za katere so zavezanci morali oblikovati rezerve iz odpisa obveznosti, so vključeni v davčno osnovo (28. člen ZDDPO-2).

3.2.7 Odhodki

SRS opredeljujejo odhodke takole. Odhodki so zmanjšanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju v obliki zmanjšanja sredstev ali povečanja dolgov. Preko poslovnega izida vplivajo na velikost kapitala. Odhodki se razvrščajo na poslovne, finančne in druge odhodke (SRS 2006, 96).

Za davčno priznane odhodke pa so podana številna omejevalna določila, ki jih SRS ne poznajo. Pri ugotavljanju dobička gospodarske družbe se priznajo le odhodki, ki so potrebni za pridobivanje obdavčljivih prihodkov. 29. člen ZDDPO-2 določa pogoje za odhodke, ki se davčno priznajo. Davčno priznani odhodki morajo izpolnjevati naslednje pogoje:

- so neposredni pogoj za opravljanje dejavnosti,
- nimajo narave privatnosti in
- so skladni z običajno poslovno prakso.

Odhodki so skladni z običajno poslovno prakso, če so običajni pri poslovanju v posamezni dejavnosti glede pretekle izkušnje in primerjavo z drugimi dejavnostmi ter drugimi dejstvi in okoliščinami. Davčno se priznajo tudi odhodki, ki sicer niso posledica običajne poslovne prakse, nastali pa so zaradi izrednih in ne pogostih dohodkov, kot so naravne nesreče ali zaradi drugih izrednih in ne pogostih dohodkov. Odhodki, ki ne izpolnjujejo osnovnih kriterijev, so davčno nepriznani odhodki (Štraus in drugi 2008).

Davčno nepriznani odhodki

Kadar zavezancu nastanejo odhodki v povezavi z doseganjem neobdavčenih prihodkov, so takšni odhodki davčno nepriznani.

Ne glede na kriterij, da so odhodki neposredni pogoj za opravljanje dejavnosti, med davčno nepriznane odhodke se vedno štejejo tudi naslednji odhodki:

- davki, ki jih je plačal družbenik kot fizična oseba,
- davek na dodano vrednost, ko ga zavezanec ni uveljavil čeprav je imel pravico,
- donacije,
- kazni, ki jih izreče pristojni organ,
- odhodki, ki so podobni dividendam,
- odhodki za kritje izgube iz preteklih let,
- obresti od nepravočasno plačanih davkov in prispevkov,
- obresti od posojil, prejetih od oseb iz držav z ugodnejšim davčnim okoljem (stopnja obdavčitve dobička je nižja od 12,5 %),
- obresti od presežka posojil,

- podkupnine, dane pravnim ali fizičnim osebam z namenom da nastane oziroma hitreje nastane določen dogodek (ZDDPO-2, 30. člen).

Delno davčno priznani odhodki

Nekateri odhodki se priznajo le delno oziroma v višini 50 %. Med delno priznane odhodke sodijo:

- stroški reprezentance in
- stroški nadzornega sveta.

Za stroške reprezentance se štejejo stroški pogostitve, zabave in daril, ki so nastali ob poslovnih stikih s poslovnimi partnerji (ZDDPO-2, 31. člen).

3.2.8 Davčna osnova pri poslovanju med povezanimi osebami

Pri ugotavljanju davčne osnove je posebej določeno priznavanje prihodkov in odhodkov nastalih pri poslovanju med povezanimi osebami. Za povezani osebi po ZDDPO-2 se šteje davčni zavezanec (rezident ali nerezident, ki ima v RS stalno poslovno enoto) če njuna povezava izpolnjuje z zakonom določene pogoje. Za povezani osebi se štejeta tudi dva rezidenta (dve pravni osebi), če ima njuna povezava naslednje kvalifikacije:

- povezana sta v kapitalu, upravljanju ali nadzoru tako, da ima en rezident neposredno ali posredno v lasti najmanj 25 % deleža v kapitalu, upravljanju ali nadzoru oziroma glasovalnih pravic v drugem rezidentu,
- iste pravne ali fizične osebe ali njihovi družinski člani v dveh rezidentih neposredno ali posredno v lasti najmanj 25 % deleža v kapitalu, upravljanju ali nadzoru oziroma glasovalnih pravic, ali ju obvladujejo na podlagi pogodbe.

Za povezani osebi se štejeta tudi rezident in fizična oseba, ki opravlja dejavnost, če ima ista fizična oseba ali njeni družinski člani v rezidentu najmanj 25 % vrednosti ali števila delnic ali deležev v kapitalu, upravljanju ali nadzoru (Škof in drugi 2007, 316).

Pri poslovanju med povezanimi osebami se davčna osnova določa z upoštevanjem transfernih cen. Transferne cene so primerljive tržne cene, ki bi se v enakih ali primerljivih okoliščinah lahko dosegle na trgu v razmerju med nepovezanimi osebami. Primerljive tržne cene se določajo z eno od naštetih metod ali njihovo kombinacijo (5. odstavek 16. člena ZDDPO-2):

- metoda primerljivih prostih cen,
- metoda preprodajnih cen,
- metoda dodatka na stroške,
- metoda porazdelitve dobička ali

- metoda stopnje čistega dobička.

Metoda primerljivih prostih cen

Transakcije med povezanimi osebami se morajo za davčne namene ovrednotiti po primerljivih tržnih cenah. Primerljive tržne cene so tiste ceni, ki bi bile dosežene ne trgu med dvema neodvisnima strankama. Kadar zavezanec za davek od dohodka pravnih oseb posluje s povezano osebo s cenami ki odstopajo od tržnih je treba davčne prihodke in odhodke iz tega naslova za potrebe davčnega obračuna prilagoditi, in sicer za vrednost razlike do primerljivih tržnih cen. Kadar na trgu ne obstajajo primerljive tržne cene, davčni zavezanec uporabi neko drugo od prej naštetih metod.

Metoda preprodajnih cen

Ta metoda upošteva doseženo maržo pri preprodaji blaga. Ta metoda je uporabna le za istovrstno blago, pri čemer je treba izločiti pogoje prodaje. Izhaja iz cen, po kateri so bila sredstva oziroma storitve, ki so bile kupljene od povezane osebe, ponovno prodana nepovezani osebi. Primerljiva tržna cena se določi na način, da se od prodajne cene, ki jo prodajalec zaračunava za sredstva oziroma storitve nepovezanimi osebami, odšteje razlika v ceni, ki jo dosegajo ali bi jo dosegli v enakih ali primerljivih okoliščinah na trgu napovezani preprodajalci (Škof in drugi 2007, 318).

Metoda pribitka na stroške

Primerljiva tržna cena se določi tako, da se stroškom prišteje ustrezen pribitek, ki bi se na trgu dosegel med nepovezanimi osebami.

Metoda porazdelitve dobička

Pri uporabi te metode je treba ugotoviti znesek dobička, ki nastane pri transakcijah med povezanimi osebami. Ta dobiček se nato razdeli med sodelujoče povezane osebe.

Metoda stopnje čistega dobička

Cena se določi na podlagi razmerja med čistim dobičkom, ki je dosežen v povezani transakciji in ustrezno osnovo. Ustrezna osnova so lahko stroški, prihodki od prodaje sredstva in podobno.

Vse te metode so podrobno opredeljene v Pravilniku o transferenceh cenah (Ur. l. RS, št. 141/2006).

Pri posojilih med povezanimi osebami, se za davčne namene priznajo prihodki in odhodki od obresti najmanj do višine priznane obrestne mere (POM) znane v času odobritve posojila. Za povezane osebe rezidente, ki si medsebojno dajejo posojila ni

nobenih omejitev glede priznavanja obresti, če nobena od povezanih oseb nima ugodnejšega davčnega položaja. Ugodnejši davčni položaj ima rezident, ki:

- izkazuje nepokrito izgubo iz preteklih obdobj,
- plačuje davek po nižji stopnji od splošne stopnje ali
- je oproščen plačila davka od dohodka pravnih oseb (ZDDPO-2, 19. člen).

Priznana obrestno mero, način določanja in višino določa Pravilnik o priznani obrestni meri (Ur. l. RS, št. 141/2006, 52/2007).

3.2.9 Davčna osnova pri popravkih napak

Razlike ki nastanejo zaradi odprave napak se vključijo v davčno osnovo tistega leta v katerem so te napake ugotovljene. Te razlike lahko povečujejo ali zmanjšujejo davčno osnovo. Enako velja tudi za razlike ki nastanejo zaradi sprememb računovodskih usmeritev. Razlike, ki so posledica obveznih sprememb računovodskih usmeritev oziroma zakonskih določb, se lahko vključijo v davčno osnovo v treh davčnih obdobjih (ZDDPO-2, 14. člen).

3.2.10 Davčna osnova pri prevrednotenjih

Vrednosti, ki nastajajo pri prevrednotenju sredstev zmanjšujejo ali povečujejo davčno osnovo. Prihodki iz prevrednotenja na višjo vrednost, ki se po določilih SRS ob nastanku ne uvrščajo med prihodke in niso vključeni v izkaz poslovnega izida povečujejo davčno osnovo (15. člen ZDDPO-2). Odhodki iz prevrednotenja pa zmanjšujejo davčno osnovo.

Prevrednotenje terjatev

Prevrednotenje se opravlja za sporne in za dvomljive terjatve, in sicer v zneskih za katere se oceni, da jih ne bo možno izterjati od dolžnika. Gre za prevrednotenje zneska terjatev v poslovnih knjigah in ne za odpis terjatev.

Davčno priznani odhodki zaradi prevrednotenja terjatev na nižje vrednosti so načeloma celotni obračunani zneski iz poslovne bilance, vendar ne smejo presegati zneska povprečno davčno priznanih odpisanih terjatev v preteklih treh davčnih obdobjih ali zneska v višini 1 % obdavčljivih prihodkov davčnega obdobja. Tisti odhodki od oslabitve terjatev, ki ob nastanku niso bili davčno priznani, se priznajo naknadno na podlagi davčno priznanega odpisa. Davčno priznan odpis je odpis na podlagi pravnomočnega sklepa sodišča ter na podlagi neuspešno zaključenega izvršilnega postopka sodišča. Odpis terjatev se davčno prizna tudi brez sodnega postopka, če zavezanec dokaže, da bi stroški postopka bili večji kot znaša terjatev oziroma da so pravdni postopki ekonomsko neupravičeni (ZDDPO-2, 21. člen).

Prevrednotenje finančnih naložb

Finančne naložbe je možno vrednotiti po nabavni vrednosti, po pošteni vrednosti preko kapitala ter po pošteni vrednosti preko poslovnega izida. Odhodki zaradi prevrednotenja oziroma oslabitve finančnih naložb vrednotenih po nabavni vrednosti ter vrednotenih po pošteni vrednosti preko kapitala se ob nastanku oslabitve davčno ne priznajo. Za davčne namene se priznajo šele ob odpravi oslabitve, ob prodaji ali ob odpravi finančne naložbe. Prihodki in odhodki zaradi prevrednotenja finančnih naložb, izmerjenih po pošteni vrednosti preko poslovnega izida, se priznajo že ob nastanku oslabitve. Povečanje finančne naložbe na višjo vrednost povečuje prihodke ter s tem tudi davčno osnovo, zmanjšanje vrednosti finančne naložbe na nižjo pošteno vrednost pa znižuje davčno osnovo (ZDDPO-2, 22. člen).

Prevrednotenje dobrega imena

Dobro ime nastane pri statusnih preoblikovanjih gospodarskih družb. Je presežek nabavne vrednosti poslovne združitve nad deležem prevzemnika v čisti pošteni vrednosti sredstev in dolgov. Davčno priznan odhodek zaradi slabitve dobrega imena je znesek, ki ustreza 20 % začetni izkazani vrednosti dobrega imena (23. člen ZDDPO-2).

Prevrednotenja na višje vrednosti

Na višje vrednosti se običajno prevrednotijo: zemljišča, zgradbe, oprema, naložbene nepremičnine, neopredmetena sredstva in finančne naložbe. Pozitivni učinki iz prevrednotenja naložbenih nepremičnin vrednotenih po pošteni vrednosti povečujejo prihodke in s tem tudi davčno osnovo poslovnega leta v katerem se prevrednotenje opravi. Pri prevrednotenju zemljišč, zgradb, opreme ter neopredmetenih sredstev na višje vrednosti se prihodki ne izkažejo, posledično se tudi davčna osnova ne poveča (Škof in drugi 2007, 299).

3.2.11 Rezervacije

Rezervacije se oblikujejo za sedanje obveze in se bodo po predvidevanjih poravnale v obdobju, ki ni z gotovostjo določeno, ter katerih velikost je mogoče zanesljivo oceniti.

Pri ugotavljanju davčne osnove se odhodki zavezanca, za oblikovane rezervacije, priznajo v višini 50 % oblikovanih rezervacij (20. člen ZDDPO-2). To velja za rezervacije:

- za dana jamstva ob prodaji proizvodov oz. storitev,
- za reorganizacijo,
- za pričakovane izgube iz kočljivih pogodb,
- za pokojnine,
- za jubilejne nagrade in

- odpravnine ob upokojitvi.

Vse ostale rezervacije, ki so po SRS pripoznane bo davčni organ o vsakem konkretnem primeru posebej presojal, ali so izpolnjeni pogoji za pripoznanje oblikovanih rezervacij.

3.2.12 Davčne olajšave

Davčne olajšave so urejene v 55. do 59. členu ZDDPO-2. Davčni zavezanec lahko davčno osnovo zmanjša z uveljavljanjem davčnih olajšav za:

- zaposlovanje invalidov (v višini 50 % plač invalidnih oseb, vendar največ v višini davčne osnove),
- izvajanje praktičnega dela v strokovnem izobraževanju (v višini 20 % povprečne mesečne plače zaposlenih v Sloveniji za vsak mesec izvajanja praktičnega dela vajenca, dijaka ali študenta),
- donacije (do zneska, ki ustreza 0,3 % obdavčenih prihodkov),
- prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje, (do zneska, ki je enak 24 % obveznih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje delojemalca in ne več kot 2.390 evrov letno),
- vlaganje v raziskave in razvoj (20 % zneska, ki predstavlja vlaganja v raziskave in razvoj),
- investicije (v višini 20 % investiranega zneska v opremo in neopredmetena dolgoročna sredstva, vendar ne več kot 20.000 evrov in največ v višini davčne osnove).

Znižanje davčne osnove za investicija znaša lahko največ 10.000 evrov v davčnem obdobju vlaganja in 10.000 evrov v petih letih po obdobju vlaganja. Znižanje davčne osnove lahko uveljavlja tisti zavezanec, ki v davčnem letu vlaganja zaposluje najmanj dva delavca, in sicer celo davčno obdobje nepretrgoma s polnim delovnim časom.

Če zavezanec proda, odtuji opremo oziroma neopredmeteno dolgoročno sredstvo, za katero je izkoristil davčno olajšavo prej kot v treh letih po letu vlaganja oziroma pred dokončnim amortiziranjem, če je to krajše od treh let, mora za znesek izkoriščene davčne olajšave povečati davčno osnovo, in sicer v letu prodaje oziroma odtujitve.

3.2.13 Davčni obračun

Obrazec za izračun davka od dohodkov pravnih oseb, metodologijo za izpolnjevanje tega obrazca in način predložitve davčnega obračuna davčnemu organu določa Pravilnik o davčnem obračunu davka od dohodkov pravnih oseb (Ur. l. RS 46/2007).

Obračun davka od dohodka pravnih oseb je vsebinsko razdeljen na ugotavljanje davčne osnove, izračuna davka ter izračuna akontacij davka. V njem so zagotovljeni naslednji zbirni podatki:

- + prihodki po računovodskih predpisih
- zmanjšanje prihodkov po zakonu
- + povečanje prihodkov po zakonu
- odhodki po računovodskih predpisih
- + zmanjšanje odhodkov po zakonu
- povečanja odhodkov po zakonu
- + povečanja davčne osnove zaradi popravkov olajšav
- = davčna osnova ali davčna izguba
- davčne olajšave
- = osnova za davek x davčna stopnja
- = davek
- odbitek tujega davka
- +/- spremembe davka zaradi sprememb odbitka
- = davčna obveznost
- vplačane akontacije
- = obveznost za doplačilo / preveč plačane akontacije

Zavezanec za davek od dohodkov pravnih oseb sam izračuna in plača davek od dohodkov pravnih oseb za davčno obdobje (354. člen ZdavP-2 – Zakonu o davčnem postopku, Ur. l. RS, št. 117/2006, 24/2008).

Če davčni zavezanec sestavlja davčni obračun za davčno obdobje, ki se ne razlikuje od koledarskega leta, predloži davčni obračun najpozneje v treh mesecih od začetka tekočega koledarskega leta za preteklo koledarsko leto. Če davčni zavezanec sestavlja davčni obračun za davčno obdobje, ki se razlikuje od koledarskega leta in je enako poslovnemu letu, predloži davčni obračun najpozneje v treh mesecih od začetka tekočega poslovnega leta za preteklo poslovno leto (358. člen ZdavP-2).

Davek se plača na podlagi davčnega obračuna od davčne osnove, ki se ugotavlja za davčno obdobje. Davčni zavezanec mora razliko med plačano akontacijo in izračunanim davkom plačati v roku 30 dni od predložitve davčnega obračuna. Vračilo preveč plačane akontacije lahko davčni zavezanec zahteva ob predložitvi davčnega obračuna. Davčni organ vrne preveč plačan znesek najpozneje v 30 dneh od predložitve zahtevka (370. člen ZdavP-2).

Davčni zavezanec med davčnim obdobjem plačuje akontacijo davka. Akontacija davka se plača v mesečnih ali trimesečnih obrokih. Akontacija se plača v mesečnih obrokih, če znesek akontacije presega 400 evrov, oziroma trimesečnih obrokih, če znesek akontacije ne presega 400 evrov (371. člen ZdavP-2).

3.3 Obdavčitev dohodkov samostojnih podjetnikov

Samostojni podjetnik je fizična oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost v okviru organiziranega podjetja. Dohodki, katere samostojni podjetnik doseže na podlagi samostojnega opravljanja dejavnosti so obdavčeni z dohodnino.

Dohodnina je davek od dohodkov fizičnih oseb. Po 18. členu Zdoh-2, z dohodnino se obdavčujejo:

- dohodek iz zaposlitve,
- dohodek iz dejavnosti,
- dohodki iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti,
- dohodek iz oddajanja premoženja v najem in iz prenosa premoženjske pravice,
- dohodek iz kapitala in
- drugi dohodki.

Za dohodek iz dejavnosti štejemo dohodek, dosežen z opravljanjem vsake podjetniške, kmetijske, gozdarske, poklicne ali druge neodvisne samostojne dejavnosti (46. člen Zdoh-2). Bistvena elementa, na katerih temelji opredelitev dohodka iz dejavnosti sta, da se dejavnost opravlja trajno in neodvisno oziroma samostojno. Zavezanec opravlja dejavnost za svoj račun, v svojo korist, na svojo odgovornost ter za opravljanje dejavnosti jamči z vsem svojim premoženjem. Zavezanci za dohodek iz dejavnosti so vsi zasebniki. Sem sodijo poleg samostojnih podjetnikov posameznikov tudi druge fizične osebe, ki priglasijo opravljanje dejavnosti na podlagi drugih predpisov (npr. notarji, odvetniki, novinarji, zdravniki s koncesijo).

3.3.1 Davčna osnova

Davčna osnova od dohodka iz dejavnosti, ki je opredeljena kot razlika med davčno priznanimi prihodki in davčno priznanimi odhodki, se ugotavlja na dva načina, in sicer: z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov ter z upoštevanjem normiranih odhodkov (48. člen Zdoh-2).

Ob začetku opravljanja dejavnosti mora samostojni podjetnik sprejeti odločitev o tem, na kakšen način bo ugotavljal svojo davčno osnovo. Praviloma se davčna osnova podjetnika ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov, vendar pa Zakon o gospodarskih družbah, ki sicer vsem gospodarskim subjektom, tudi podjetnikom, nalaga obveznost vodenja poslovnih knjig, dovoljuje podjetnikom, ki izpolnjujejo določene pogoje, ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov.

3.3.2 Davčna osnova z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov

Podjetnik, ki na podlagi podatkov o predvidenih prihodkih in odhodkih oceni, da je zanj bolj smiselno, predvsem z davčnega vidika ugodneje ugotavljati davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, bo vodil knjigovodske evidence pri tem pa upošteval Slovenske računovodske standarde oziroma SRS 39. Podatki o prihodkih in odhodkih v poslovnem letu kažejo rezultat poslovanja v tem obdobju oziroma dobiček ali izgubo poslovnega subjekta. Tako ugotovljena razlika med dejanskimi prihodki in dejanskimi odhodki iz poslovanja samostojnega podjetnika ni vedno enaka davčni osnovi. Davčna osnova je dobiček, ki se ugotovi tako, da se od davčno priznanih prihodkov, ustvarjenih v koledarskem letu, odštejejo davčno priznani odhodki (48. člen Zdoh-2). Za ugotavljanje davčno priznanih prihodkov in davčno priznanih odhodkov se uporablja poleg ZDoh-2 tudi Zakon o davku od dohodkov pravnih oseb (ZDDPO-2). Pri ugotavljanju davčne osnove je treba upoštevati prihodke in odhodke oziroma poslovni dogodek ob njegovemu nastanku (49. člen Zdoh-2). Tako prihodki kot odhodki se pripoznajo takrat ko se pojavijo in ne ko je izvršeno plačilo.

Prihodki

Prihodki so povečanja gospodarskih koristi v obračunskem obdobju. Obračunsko obdobje samostojnih podjetnikov pa je zmeraj enako koledarskem letu. Samostojni podjetniki ustvarjajo prihodke predvsem z opravljanjem svoje dejavnosti. Med prihodke se poleg prihodkov doseženih z opravljanjem dejavnosti štejejo tudi prihodki, ki niso neposredno povezani z opravljanjem dejavnosti. To so prihodki, ko opravljanje dejavnosti omogoči njihov nastanek oz. nastanek poslov iz katerih izvirajo takšni prihodki (52. člen Zdoh2). Med prihodke pa ne spadajo: dividende, obresti, dosežene na podlagi dolžniških vrednostnih papirjev ter prihodki, doseženi na podlagi odsvojitve lastniškega deleža ali odsvojitve dolžniških vrednostnih papirjev (54. člen Zdoh)

Odhodki

Vsi poslovni odhodke, ki nastajajo pri poslovanju samostojnega podjetnika niso davčno priznani. Poslovne odhodke tako delimo na:

- davčno priznane odhodke,
- davčno nepriznane odhodke,
- delno davčno priznane odhodke.

Davčno priznani odhodki so le tisti, ki so potrebni za doseganje obdavčljivih prihodkov. Odhodki, ki niso potrebni za doseganje obdavčljivih prihodkov pa so davčno nepriznani. Gre predvsem za odhodke, ki imajo značaj privatnosti ter odhodke, ki niso skladni z običajno poslovno prakso. Odhodki so skladni z običajno poslovno prakso, če

so običajni pri poslovanju v posamezni dejavnosti. V davčno nepriznane odhodke vštevamo tudi plačane davke, ki jih je s. p. plačal kot fizična oseba ter davek na dodano vrednost, ki ga je s. p. uveljavil kot odbitek (55. člen Zdoh-2). Delno priznani odhodki so tisti odhodki, ki se priznajo le do določene višine. Tako se stroški reprezentance priznajo v višini 50 % (29. člen ZDDPO-2). Za stroške reprezentance se štejejo stroški pogostitve, zabave in daril, ki so nastali ob poslovnih stikih s poslovnimi partnerji. Stroški, ki se nanašajo izključno na zavezanca (57. členu Zdoh-2):

- stroški prehrane med delom,
- stroški prevoza na delo in iz dela,
- stroški službenih potovanj ter
- stroški dela na terenu, se priznajo v enaki višini kot to velja za delojemalce oziroma zaposlence oziroma v skladu z Uredbo o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja (Ur. l. RS, št. 76/2008).

Znižanje davčne osnove

Samostojni podjetniki, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, tako ugotovljeno davčno osnovo, lahko znižajo še z uveljavljanjem davčnih olajšav in s pokrivanjem izgub iz preteklih let. Davčne olajšave določa Zdoh-2 (61. do 66. člen) in se ne razlikujejo od davčnih olajšav opredeljenih v ZDDPO-2, razen pri izpolnjevanju pogojev povezanih z investicijsko olajšavo. Davčne olajšave smo že povzeli v podpodglavju 3.2.12.

Samostojni podjetnik lahko uveljavlja investicijsko olajšavo, za vlaganja v opremo in neopredmetena dolgoročna sredstva, razen vlaganj v pisarniško opremo in osebna motorna vozila, če v letu vlaganja zaposluje enega delavca za polni delovni čas za celo leto oziroma če v letu vlaganja, zaposli najmanj enega delavca vsaj tri mesece pred koncem tega leta in je delavec pri njem zaposlen še celo naslednje leto. Olajšave se ne more uveljaviti za del navedenih investicij, ki so že financirane s strani proračuna Republike Slovenije oziroma samoupravnih lokalnih skupnosti oziroma EU, če imajo ta sredstva naravo nepovratnih sredstev.

Če je samostojni podjetnik v preteklih letih posloval z izgubo, lahko z nepokrito izgubo znižuje davčno osnovo, in sicer do višine davčne osnove in najprej za znesek starejše oziroma starejših izgub (60. člen Zdoh-2)

Obračun akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti

Obrazec za izračun akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti, metodologijo za izpolnjevanje tega obrazca in način predložitve davčnega obračuna davčnemu organu določa Pravilnik o obrazcu za obračun akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti (Ur. l. RS, št. 21/2006).

Obračun je vsebinsko razdeljen na ugotavljanje davčne osnove, izračun davka ter izračun akontacije davka. V njem so zagotovljeni naslednji zbirni podatki:

- + prihodki po računovodskih predpisih
- zmanjšanje prihodkov na raven davčno priznanih
- + povečanje prihodkov na raven davčno priznanih
- = davčno priznani prihodki
- + odhodki po računovodskih predpisih
- zmanjšanje odhodkov na raven davčno priznanih
- + povečanja odhodkov na raven davčno priznanih
- = davčno priznani odhodki
- razlika med davčno priznanimi prihodki in odhodki / odhodki in prihodki
- +/- zmanjšanja in povečanja davčne osnove
- = davčna osnova / davčna izguba
- zmanjšanja za davčne olajšave in pokrivanje izgub
- = osnova za dohodnino
- splošna olajšava
- posebne olajšave za vzdrževane družinske člane
- = osnova za akontacijo dohodnine
- odbitek tujega davka
- + povečanja davka zaradi sprememb odbitka
- = davčna obveznost
- obračunane predhodne akontacije
- = obveznost za doplačilo / preveč plačane akontacije

Davčni zavezanec, ki ugotavlja davčno osnovo od dohodka iz dejavnosti, na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, sam izračunava akontacijo dohodnine od dohodka iz dejavnosti, v davčnem obračunu (295. člen ZDavP-2).

Davčni zavezanec v davčnem obračunu izračuna akontacijo dohodnine od dohodka iz dejavnosti za obdobje davčnega leta, ki je enako koledarskemu letu. Davčni zavezanec, ki preneha oziroma začne z opravljanjem dejavnosti med davčnim letom, izračuna akontacijo dohodnine od dohodka iz dejavnosti za obdobje, ki je krajše od koledarskega leta (ZDavP-2, 296 člen).

Davčni zavezanec mora predložiti davčni obračun davčnemu organu najpozneje do 31. marca tekočega leta za preteklo leto (297. člen ZDavP-2). Od ugotovljene davčne osnove, tj. dobička, morajo samostojni podjetniki plačati akontacijo dohodnine od dohodka iz dejavnosti. Pri izračunu akontacije dohodnine se upoštevajo stopnje dohodnine iz davčne lestvice, samostojni podjetniki pa lahko upoštevajo tudi splošno in posebno olajšavo za vzdrževane družinske člane. Namen splošne olajšave je izključiti iz obdavčitve tisti del dohodka, katerega posameznik potrebuje za lastno preživljanje. Za

leto 2008 ta znesek znaša 2.959,60 evra (Pravilnik o določitvi olajšav in lestvic za odmero dohodnine za leto 2008).

Na podlagi davčnega obračuna se določi tudi akontacija dohodnine, ki se v tekočem davčnem letu plačuje:

- v mesečnih obrokih (če znesek predhodne akontacije presega 400 evrov) ali
- v trimesečnih obrokih (če znesek predhodne akontacije ne presega 400 evrov).

Obroki akontacije dospejo v plačilo na zadnji dan obdobja, na katerega se nanašajo, in morajo biti plačani v desetih dneh po dospelosti (ZdavP-2, 298. člen).

Tabela 3.1 Lestvica za odmero dohodnine za leto 2008

če znaša neto letna davčna osnova		znaša dohodnina
nad	do	
	7.187,60	16 %
7.187,60	14.375,20	1.150,02 + 27 % nad 7.187,60
14.375,20		3.090,67 + 41 % nad 14.375,20

Vir: Pravilnik o določitvi olajšav in lestvic za odmero dohodnine za leto 2008.

3.3.3 Davčna osnova z upoštevanjem normiranih odhodkov

Samostojni podjetniki lahko ugotavljajo davčno osnovo tudi z upoštevanjem normiranih odhodkov. Gre za poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove, pri čemer izhajamo iz dejanskih prihodkov, odhodki pa so določeni v pavšalu in znašajo 25 odstotkov ustvarjenih prihodkov. Davčni zavezanci, ki dosegajo dohodke z opravljanjem osnovne kmetijske in dopolnilne dejavnosti na kmetiji, upoštevajo normirane odhodke v višini 70 odstotkov ustvarjenih prihodkov (Zdoh-2, 59. člen).

Zavezanci se lahko odločijo tudi za znižano davčno stopnjo, ki pa ne sme biti nižja od 10 odstotkov, če plačujejo obvezne prispevke za socialno varnost iz naslova opravljanja dejavnosti in če ocenijo, da bo akontacija dohodnine previsoka glede na pričakovano dohodnino na letni ravni (128. člen Zdoh-2).

Ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov je namenjeno predvsem zavezancem, ki šele začnejo z opravljanjem dejavnosti, in zavezancem z manjšim obsegom poslovanja. Za ugotavljanja davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov se lahko odločijo le tisti zavezanec, ki izpolnjuje določene pogoje, določene v 48. členu Zdoh-2:

- zanj ne obstaja obveznost vodenja poslovnih knjig in evidenc po drugih predpisih in ne vodi poslovnih knjig in evidenc po drugih predpisih,

oziroma stroških, ki jih imajo pri poslovanju. Zavezanci vodijo le evidenco izdanih knjigovodskih listin in evidenco osnovnih sredstev. Vodenje evidenc je preprosto, zato jih zavezanci lahko vodijo sami. Poenostavljeni način ugotavljanja davčne osnove zavezanecem pri vodenju poslovnih knjig omogoča prihranek denarja in časa.

3.4 Prispevki za socialno varnost

Socialna varnost je družbena vrednota, stanje človekove varnosti ter družbene stabilnosti. Z vidika družbene organiziranosti je to sistem razmerij, katerih značilnost je, da se v njihovem okviru osebam, katerih socialno stanje je prizadeto ali ogroženo, zagotavljata nujna gospodarska in druga pomoč na temelju socialnih pravic. Socialne pravice in njim ustrezne pravno urejene obveznosti in odgovornosti udeležencev socialnih razmerij so urejene v dveh organizacijskih in pravnih sistemih socialne varnosti. To sta sistem socialnih zavarovanj in socialnega varstva (Vodovnik 2004, 153).

Pomembna sistema socialnih zavarovanj sta sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter sistem zdravstvenega zavarovanja.

Osnovna izhodišča sistema zdravstvenega zavarovanja obsegajo obvezno in prostovoljno zdravstveno zavarovanje. Namen obveznega zdravstvenega zavarovanja je zagotoviti zavarovancem minimalen obseg pravic zdravstvenega zavarovanja vsem pod enakimi pogoji. Ta del zavarovanja se krije z enako obvezno prispevno stopnjo zavarovancev in delodajalce. Sistem obveznega zdravstvenega zavarovanja vključuje tudi starševsko varstvo (Milost in Milunovič 2001, 87).

Sistem zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja ureja Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ, Ur. l. RS, št. 9/92, 13/93, 9/96, 29/98, 6/99, 99/01, 60/02, 76/05, 38/06, 91/07, 76/08). S tem zakonom se poleg drugega določajo tudi pravice zavarovancev iz obveznega zdravstvenega zavarovanja. Pravice iz obveznega zdravstvenega zavarovanja zavarovanec pridobi s plačevanje obveznih prispevkov za zdravstveno zavarovanje ter prispevkov za zavarovanje za primer poškodb pri delu.

Sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja v RS ureja Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1, Ur. l. RS, št. 106/99, 72/00, 124/00, 109/01, 108/02, 135/03, 72/05, 69/06).

Zakon določa obvezno in prostovoljno pokojninsko zavarovanje. V obvezno zavarovanje so poleg drugih zavarovani tudi vsi zaposleni delavci kakor tudi samozaposlene osebe. Z obveznim zavarovanjem se zavarovancem zagotavlja pravica do pokojnine, pravica iz invalidskega zavarovanja ter druge pravice.

Zavarovanje za starševsko varstvo in pravice, ki iz tega izhajajo ureja Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-UPB2, Ur. l. RS, št. 110/2006). Do pravic, ki izhajajo iz zavarovanja za starševsko varstvo, so upravičene osebe, ki so

- njegovi prihodki iz dejavnosti ne presegajo 42.000 evrov (višina prihodkov se ugotavlja za obdobje zadnjih dvanajst mesecev, in sicer za obdobje od novembra prejšnjega leta do vključno oktobra tekočega leta),
- ne zaposluje delavcev, torej delo in vse poslovne funkcije opravlja sam.

Tudi tisti samostojni podjetniki, ki šele začnejo z opravljanjem dejavnosti, lahko ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov le, če ne zaposlujejo delavcev (48. člen Zdoh-2).

Ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov mora biti odobreno s strani davčnega organa. Davčni organ na osnovi podanega zahtevka izda sklep v kolikor zavezanec za davek iz dejavnosti izpolnjuje prej naštete pogoje. Zavezanec vloži zahtevo pri davčnem organu v mesecu novembru tekočega davčnega leta za naslednje davčno leto. Sestavni del zahteve je tudi izjava o izpolnjevanju pogojev, določenih z zakonom, ki ureja dohodnino. Davčni zavezanec, ki na novo začne z opravljanjem dejavnosti, vloži zahtevo v osmih dneh od vpisa v register. Zavezanec med davčnim letom ne more zahtevati spremembe načina ugotavljanja davčne osnove za akontacijo dohodnine od dohodka iz dejavnosti (308. člen ZdavP-2).

Zavezanci, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov, akontacijo dohodnine izračunajo tako, da davčno osnovo, ki jo ugotovijo kot razliko med prihodki in normiranimi odhodki v višini 25 odstotkov ugotovljenih prihodkov, pomnožijo z davčno stopnjo v višini 25 odstotkov.

V primeru, ko dohodek iz dejavnosti izplača oseba, ki ni plačnik davka (fizična oseba), zavezanec za davek iz dejavnosti odda napoved za odmero akontacije davka iz dejavnosti. Napoved za odmero akontacije davka od dohodka iz dejavnosti zavezanec vloži do 15. v mesecu za preteklo trimesečje. Kadar dohodek iz dejavnosti izplačuje oseba, ki je plačnik davka, akontacijo davka izračuna plačnik davka kot davčni odtegljaj v obračunu davčnega odtegljaja (305. člen ZDavP-2).

Primer 1: samostojni novinar opravlja delo novinarja za časopisno hišo po avtorski pogodbi. Časopisna hiša pri izplačilu dohodka po avtorski pogodbi izračuna akontacijo davka kot davčni odtegljaj in DURS-u dostavi obračun davčnega odtegljaja.

Primer 2: samostojni podjetnik – ribič, ki prihodke ustvarja z ulovom in prodajo rib fizičnim osebam na tržnici, za vsako preteklo trimesečje odda napoved za odmero akontacije davka.

Zavezanci pri izračunu akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti ne smejo uveljavljati olajšav, ki jih sicer lahko uveljavljajo zavezanci, ki ugotavljajo davčno osnovo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov niti ne znižujejo davčno osnovo z pokrivanjem izgub iz preteklih let (67. člen Zdoh-2).

Ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov je poenostavljen način ugotavljanja davčne osnove, saj zavezancem ni treba voditi evidenc o odhodkih

- za samozaposlene in kmete se osnova določi glede na doseženi dobiček zavarovanca, v katerem niso upoštevani obračunani prispevki za obvezno zavarovanje ter znižanje in povečanje davčne osnove, skladno z zakonom, ki ureja dohodnino, in sicer:
  - če dosežena davčna osnova ne preseže minimalne letne plače zaposlenih v Republiki Sloveniji, najmanj v višini minimalne plače;
  - če je davčna osnova med zneskom minimalne letne plače in povprečno letno plačo, najmanj v višini 60 % povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova;
  - če je davčna osnova med eno in enoinpolkratno povprečno letno plačo, najmanj v višini 90 % povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova;
  - če je davčna osnova med enoinpolkratno in dvakratno povprečno letno plačo, najmanj v višini 1,2 povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova;
  - če je davčna osnova med dvakratno in dvainpolkratno povprečno letno plačo, najmanj v višini 1,5 povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova;
  - če je davčna osnova med dvainpolkratno in trikratno povprečno letno plačo, najmanj v višini 1,8 povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova;
  - če je davčna osnova med trikratno in triinpolkratno povprečno letno plačo, najmanj v višini 2,1 povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova;
  - če je davčna osnova nad triinpolkratno povprečno letno plačo, najmanj v višini 2,4 povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova (ZPIZ-1, 208. člen).

3.4.2 Osnova za obračun prispevkov za družbenike enoosebnih d. o. o.

Družbeniki enoosebnih družb z omejeno odgovornostjo, ki so zaposleni v teh družbah kot poslovodne osebe, plačujejo prispevke od najnižje pokojninske osnove. Najnižjo pokojninsko osnovo določa Svet Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije. Svet zavoda določi najnižjo neto pokojninsko osnovo, katero je treba preračunati v bruto (Sklep o najnižji pokojninski osnovi za leto 2008 je objavljen v Uradnem listu RS, št. 21/2008). Količnik za preračun neto osnove v bruto osnovo je odvisen od povprečne stopnje davka in prispevkov, ki se plačujejo v Republiki Sloveniji za preteklo leto. Tako je za leto 2007 povprečna stopnja davkov in prispevkov znašala 35,05 % (Povprečna letna stopnja ..., Ur. l. RS, št. 33/2008).

vključene v zavarovanje za starševsko varstvo in imajo plačane prispevke za starševsko varstvo.

Davščine, s katerim se napajajo sistemi socialnih zavarovanj imenujemo prispevki za socialno varnost. Zakonska osnova za plačevanje prispevkov za socialno varnost je v Zakonu o prispevkih za socialno varnost (ZPSV, Ur. l. RS, št. 5/1996) in v Zakonu o davčnem postopku (ZdavP, Ur. l. RS, št. 117/2006, 24/2008).

Z Zakonom o prispevkih za socialno varnost je določeno obračunavanje, plačevanje, vrsta ter stopnje prispevkov za socialno varnost. Prispevke za socialno varnost plačujejo zavarovanci, delodajalci in drugi. Prispevki se plačujejo iz bruto plač in bruto nadomestil ter na bruto plače in bruto nadomestila oziroma od osnov za plačevanje prispevkov.

Zavezanci za prispevke iz bruto plač in bruto nadomestil so zavarovanci, zavezanci za plačilo prispevkov na bruto plače in bruto nadomestila pa so delodajalci. Zavarovanci, ki nimajo plače (samozaposleni in nekateri drugi) plačujejo prispevke od osnov za plačevanje prispevkov.

3.4.1 Osnove za obračun in plačilo prispevkov

Osnove za plačilo prispevkov za obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje, starševsko varstvo ter prispevkov za zaposlovanje so določene v 207. členu ZPIZ-1, in sicer:

- za zaposlene v Republiki Sloveniji in državljane Republike Slovenije, zaposlene pri tujcih – plača oziroma nadomestilo plače,
- za samozaposlene, državljane Republike Slovenije, zaposlene v tujini, kmete, vrhunske športnike in šahiste, ter osebe, ki so prostovoljno vključene v zavarovanje – zavarovalne osnove,
- za vajence, brezposelne, ki prejemajo denarno nadomestilo za primer brezposelnosti, starše, družinske pomočnike, vojake nabornike in državljane med prostovoljnim usposabljanjem za zaščito in reševanje – prejemek, ki ga prejemajo skladno s posebnimi predpisi,
- za brezposelne, ki jim zavod za zaposlovanje plačuje prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje do izpolnitve pogojev za priznanje pravice do pokojnine – zadnje denarno nadomestilo, ki ga je prejel zavarovanec.

Najnižja osnova za obračun prispevkov:

- za zaposlene zavarovance je znesek minimalne plače,
- za družbenike zasebnih družb in zavodov v Republiki Sloveniji, ki so poslovodne osebe in niso zavarovane na drugi podlagi tega zakona, je najnižja pokojninska osnova,

3.4.4 Prispevne stopnje

V tabelah 3.4 in 3.5 bomo predstavili vrste prispevkov in prispevne stopnje delojemalcev in delodajalcev za socialno varnost.

Tabela 3.4 Prispevki zavarovancev za socialno varnost

Naziv prispevka	Stopnja
Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	15,50 %
Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje	6,36 %
Prispevek za starševsko varstvo	0,10 %
Prispevek za zaposlovanje	0,14 %

Vir: Zakon o prispevkih za socialno varnost (ZPSV).

Tabela 3.5 Prispevki delodajalcev za socialno varnost

Naziv prispevka	Stopnja
Prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje	8,85 %
Prispevek za obvezno zdravstveno zavarovanje	6,36 %
Prispevek za starševsko varstvo	0,10 %
Prispevek za zaposlovanje	0,06 %
Prispevek za zavarovanje za primer poškodb pri delu	0,53 %

Vir: Zakon o prispevkih za socialno varnost (ZPSV).

Tabela 3.2 Izračun bruto pokojninske osnove

Najnižja neto pokojninska osnova od 1. 1. 2008	494,65
Količnik za preračun neto osnove v bruto osnovo	1,53965
Najnižja bruto pokojninska osnova od 1. 1. 2008	761,59

3.4.3 Osnova za obračun prispevkov za samostojne podjetnike

Uvrstitev samostojnega podjetnika v zavarovalno osnovo se določi na podlagi zadnjega obračuna akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti in glede na podatke o povprečni plači oziroma minimalni plači za leto, na katero se nanaša akontacija dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti (2. člen Pravilnika o postopku za razvrščanje v zavarovalne osnove).

Prispevki se plačujejo od osnov, ki veljajo v tekočem obdobju. Samostojni podjetnik se lahko zavaruje tudi od zavarovalne osnove, ki presega znesek zavarovalne osnove, v katero je uvrščen, vendar največ od zneska v višini 2,4 povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določi zavarovalna osnova. Če zavarovanec oceni, da zavarovalna osnova ne ustreza pričakovanemu poslovnemu izidu v tekočem letu, in bi plačevanje prispevkov ogrozilo njegovo nadaljnje poslovanje, lahko zahteva znižanje zavarovalne osnove, vendar največ do zneska minimalne plače. O zahtevi odloča zavod. Ob vstopu v zavarovanje se samostojni podjetnik zavaruje najmanj od zneska minimalne plače (209. člen ZPIZ-1).

Tabela 3.3 Bruto zavarovalne osnove za prispevke s. p. za julij 2008

Dosežena osnova za leto 2007	Bruto zavarovalna osnova
Do vključno 6.345,46	566,53
Nad 6.345,56 do vključno 15.417,48	812,65
Nad 15.417,48 do vključno 23.126,22	1.218,98
Nad 23.126,22 do vključno 30.834,96	1.625,30
Nad 30.834,96 do vključno 38.543,70	2.031,63
Nad 38.543,70 do vključno 46.252,44	2.437,96
Nad 46.252,44 do vključno 53.961,18	2.844,28
Nad 53.961,18	3.250,61

Vir: DURS 2008.

4 ANALIZA

4.1 Davčni vidik

V analizi bomo izhajali iz dejstva, da je edini dohodek samostojnega podjetnika, dohodek iz dejavnosti. Drugih dohodkov, ki bi bili obdavčeni po Zdoh-2 in bi se všteli v davčno osnovo, zavezanec nima. Pri d. o. o. bomo izhajali iz dejstva, da je to enoosebna družba v kateri je edini družbenik tudi zaposlen in si celotni čisti dobiček na koncu poslovnega leta izplača. V analizi bomo uporabili 20 % davčno stopnjo pri izračunu davka od dohodka pravne osebe, čeprav je za leto 2008 davčna stopnja 22 %. Enako stopnjo bomo uporabili tudi pri obdavčitvi dividende oz. neto dobička, ki ga družba izplača družbeniku. V analizi bomo upoštevali tudi pokojninsko zakonodajo, in sicer tisti del zakonodaje, ki določa najnižje osnove za obračun prispevkov. Pri izračunu davka od dohodka s. p. bomo upoštevali Pravilnik o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine za leto 2008 (Ur. l. RS, št. 119/07). Zneski prihodkov in odhodkov uporabljeni v analizi nimajo nobenega pomena. *Dohodek 1* ni naključno izbran. To so zneski maksimalnih mejnih vrednosti, povzetih iz tabele 3.3. Analiza bo temeljila na primerjavah. Primerjali bomo obveznosti s. p. za davek iz dejavnosti z obveznostmi družbenika in njegove družbe skupaj, za davek od dohodka družbe in dohodnine družbenika, za dohodke prejete iz družbe oziroma primerjali bomo neto prejemke družbenika in s. p.

Tabela 4.1 Primer I – Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.

	d. o. o.	s. p.
Prihodki	36.000	36.000
Odhodki razen stroškov plač oz. str. prispevkov s. p.	25.388	25.388
<i>Dohodek 1</i>	10.612	10.612
Stroški plač družbenika oz. stroški prispevkov s. p.	10.612	3.725
Dohodek 2	0	6.887
Davek od dohodka d. o. o. oziroma s. p.	0	628
Dohodnina iz izplačila plač družbeniku	667	0
Davčne obveznosti skupaj (davek + dohodnina)	667	628
<i>Neto prejemek družbenika oz. s. p.</i>	6.454	6.259

V tabeli 4.1 izhajamo iz dejstva, da družba ne izkazuje dobička oz. njen dohodek je enak ničli. To pomeni, da družba mora imeti *dohodek 1* najmanj v znesku stroškov plač družbenika. Tudi *dohodek 1* s. p. mora biti najmanj v enakem znesku, kajti, če bi *dohodek 1* s. p. bil manjši od 10.612 evrov, podjetnik se ne bi mogel odločiti med d. o. o. ali s. p. ampak bi se moral odločiti za pravnoorganizacijsko obliko s. p. (10.612 evrov je strošek plač družbenika izračunan na osnovi minimalne osnove za obračun

Tabela 4.3 Primer III – Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.

	d. o. o.	s. p.
Prihodki	36.000	36.000
Odhodki razen stroškov plač oz. str. prispevkov s. p.	13.000	13.000
<i>Dohodek 1</i>	23.126	23.126
Stroški plač družbenika oz. stroški prispevkov s. p.	10.612	5.588
Dohodek 2	12.514	17.538
Davek od dohodka d. o. o. oz. davek iz dejavnosti s. p.	2.502	3.175
Dohodnina iz izplačila plač družbeniku	667	0
Dohodnina iz izplačila dobička družbeniku	2.002	0
Davčne obveznosti skupaj (davek + dohodnina)	5.171	3.175
<i>Neto prejemki družbenika oz. s. p.</i>	14.464	14.363

Takšna višina *dohodka 1*, bi bil tudi prelomnica pri odločitvah. Kadar je *dohodek 1* višji od 23.000 evrov, so neto prejemki družbenika višji od neto prejemkov s. p. V teh primerih naj bi se podjetnik odločil in izbral d. o. o. kot pravnoorganizacijsko obliko gospodarskega subjekta s katerim bo nastopal na trgu. Tudi primera 4 in 5 kažeta na to, da višji kot je *dohodek 1*, višji so neto prejemki družbenika od neto prejemkov s. p.

Tabela 4.4 Primer IV - Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.

	d. o. o.	s. p.
Prihodki	36.000	36.000
Odhodki razen stroškov plač oz. str. prispevkov s. p.	5.165	5.165
Dohodek 1	30.835	30.835
Stroški plač družbenika oz. stroški prispevkov s. p.	10.612	7.450
Dohodek 2	20.223	23.385
Davek od dohodka d. o. o. oz. davek iz dejavnosti s. p.	4.044	5.571
Dohodnina iz izplačila plač družbeniku	667	0
Dohodnina iz izplačila dobička družbenika	3.235	0
Davčne obveznosti skupaj (davek + dohodnina)	7.946	5.571
<i>Neto prejemki družbenika oz. s. p.</i>	19.399	17.814

prispevkov za socialno varnost). V primerih, ko je *dohodek 1* manjši od 10.612 evrov in se podjetnik odloči za d. o. o. bi to pomenilo, da družba posluje z izgubo.

Neto prejemki družbenika so za 195 evrov višji, čeprav so obveznosti za davek nekoliko višje. Razlika je nastala zaradi višje osnove za obračun prispevkov s. p. Če podjetnik zanemari dejstvo, da mu višja osnova za obračun in plačilo prispevkov pomeni tudi večjo pokojninsko osnovo za obračun pokojnine, se lahko odločil za pravnoorganizacijsko obliko d. o. o.

Tabela 4.2 Primer II – Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.

	d. o. o.	s. p.
Prihodki	36.000	36.000
Odhodki razen stroškov plač oz. str. prispevkov s. p.	20.583	20.583
<i>Dohodek 1</i>	15.417	15.417
Stroški plač družbenika oz. stroški prispevkov s. p.	10.612	3.725
Dohodek 2	4.805	11.692
Davek od dohodka d. o. o. oz. davek iz dejavnosti s. p.	961	1.567
Dohodnina iz izplačila plač družbeniku	667	0
Dohodnina iz dobička družbenika	769	0
Davčne obveznosti skupaj (davek + dohodnina)	2.397	1.567
<i>Neto prejemki družbenika oz. s. p.</i>	9.530	10.125

V drugem primeru smo izhajali iz dejstva, da gospodarska subjekta dosejata *dohodek 1*, ki je enak najvišjem dohodku pri katerem je bruto zavarovalna osnova za obračun prispevkov s. p. enaka 60 % povprečne plače v RS. Družbenik tudi v tem primeru plačuje prispevke od najnižje pokojninske osnove. S. p. ne samo, da prispeva v pokojninsko blagajno za 234 evrov več od družbenika d. o. o., tudi neto prejemki so višji, in sicer za 595 evrov. V tem primeru bi se podjetnik zagotovo odločil in izbral obliko s. p.

Tudi v primeru, ko subjekta dosejata *dohodke 1*, ki so enaki najvišji doseženi osnovi, po kateri s. p. obračunava in plačuje prispevke od 90 % povprečne plače v RS, se lahko podjetnik odločil in izbere pravnoorganizacijsko obliko s. p. Neto prejemki so sicer za 100 evrov manjši, toda v pokojninsko blagajno s. p. prispeva več kot družbenik družbe. Njegova povprečna mesečna osnova za odmero pokojnine bo višja za približno 450 evrov, kajti, pokojnina se odmeri od mesečnega povprečja plač, ki jih je zavarovanec prejel, oziroma zavarovalnih osnov, od katerih so mu bili obračunani prispevki, v katerihkoli zaporednih 18 letih zavarovanja po 1. 1. 1970, ki so zanj najugodnejša (39. člen ZPIZ-1).

Tabela 4.6 Vpliv stroškov prispevkov družbenika na dohodek d. o. o.

Dohodek 1	Stroški prispevkov	Dohodek 2 (bruto dobiček)
6.346	3.491	2.855
15.418	3.491	11.927
23.127	3.491	19.636
30.835	3.491	27.344
38.544	3.491	35.053
45.253	3.491	42.762
53.962	3.491	50.471
53.963	3.491	50.472

Tabela 4.6 nam pokaže, da so stroški prispevkov ne glede na višino *dohodka 1* vedno enaki. Za enak znesek, za kolikor se poveča *dohodek 1*, se poveča tudi *dohodek 2*.

Tabela 4.7 Vpliv stroškov prispevkov s. p. na dohodek njegovega podjetja

Dohodek 1	Stroški prispevkov	Dohodek 2 (bruto dobiček)
6.346	2.597	3.749
15.418	3.741	11.677
23.127	5.612	17.515
30.835	7.482	23.353
38.544	9.353	29.191
45.253	11.223	35.030
53.962	13.094	40.868
53.963	14.964	38.999

Če smo v tabeli 4.6 ugotovili, da so stroški prispevkov ne glede na višino *dohodka 1* vedno enaki ter da se za enak znesek, za kolikor se poveča *dohodek 1*, poveča tudi *dohodek 2*, takšna ugotovitev v tabeli 4.7 ni mogoča. Iz te tabele vidimo, da se s povečanjem *dohodka 1* povečujejo tudi prispevki za socialna zavarovanja. Povečanje prispevkov je neodvisno od volje samostojnega podjetnika. Uvrstitev samostojnega podjetnika v zavarovalno osnovo se določi na podlagi zadnjega obračuna akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti. Ugotovimo tudi: če se *dohodek 1* poveča le za 1 evro, se stroški prispevkov povečajo za 1.870 evrov, *dohodek 2* pa zmanjša za 1.870 evrov. Vrednost 1.870 ne velja le, kadar se *dohodek 1* iz 6.346 poveča na 6.347. V tem primeru se prispevki povečajo za 1.144 evrov, *dohodek 2* pa zmanjša za 1.144 evrov.

Tabela 4.5 Primer V – Primerjava neto prejemkov družbenika d. o. o. in s. p.

	d. o. o.	s. p.
Prihodki	50.000	50.000
Odhodki razen stroškov plač oz. str. prispevkov s. p.	11.456	11.456
<i>Dohodek 1</i>	38.544	38.544
Stroški plač družbenika oz. stroški prispevkov s. p.	10.612	9.313
Dohodek 2	27.932	29.242
Davek od dohodka d. o. o. oziroma davek iz dej. s. p.	5.586	7.972
Dohodnina iz izplačila plač družbeniku	667	0
Dohodnina iz izplačila dobička družbeniku	4.469	0
Davčne obveznosti skupaj (davek + dohodnina)	10.722	7.972
<i>Neto prejemki družbenika oziroma s. p.</i>	24.322	21.270

4.2 Vidik zavarovalnih osnov

V državah s tržnim gospodarstvom so si posamezniki dolžni sami ali s pomočjo služb za zaposlovanje poiskati delo v delovnem razmerju v gospodarskih ali negospodarskih organizacijah ali z *organiziranjem lastne samostojne pridobitne dejavnosti* (Mežnar 2000, 159).

Oseba, ki se odloči, da bo svoje delo oziroma znanje ponujala trgu z organiziranjem lastne pridobitne dejavnosti, mora najprej pripraviti poslovni načrt. Marsikateri mali podjetnik se sprašuje, ali res potrebuje poslovni načrt za podjetje, ki ne bo preraslo okvirja v katerem bo podjetnik edini zaposlen oziroma samozaposlen. Prav tak podjetnik potrebuje poslovni načrt, toda, ni nujno, da je poslovni načrt zapleten. Podjetnik, ki na trgu, v okvirju svoje lastne organizacije sam s svojim delom ustvarja prihodke, mora skoraj natančno opredeliti oziroma predračunati višino prihodkov, stroške poslovanja ter koliko davka bo moral plačati, kajti, od tega bodo odvisni njegovi neto prejemki.

Pri malih podjetnikih, posebej pri tistih, ki opravljajo storitveno dejavnost, stroški prispevkov za socialno zavarovanje predstavljajo velik delež stroškov. Zato mora podjetnik v poslovnem načrtu predvideti kakšen bo njegov dohodek, kako se bo dohodek spreminjal in kako bodo na spremembe (povečanja in zmanjšanja dohodka) vplivali stroški prispevkov.

Družbeniki enoosebnih družb z omejeno odgovornostjo, ki so zaposleni v teh družbah kot poslovodne osebe, plačujejo prispevke od najnižje pokojninske osnove. Najnižja bruto pokojninska osnova od 1. 1. 2008 je 761,69 evrov. Prispevna stopnja je 38,20 %. Iz tega izhaja, da znašajo stroški prispevkov zaposlenega družbenika, na letni ravni, 3.491 evrov.

5 SKLEPNE UGOTOVITVE

Tehnološka revolucija, globalna konkurenca in spremenjena pričakovanja zaposlenih so pripeljala do nastajanja individualnega podjetništva. Od 1. 7. 2008 do 30. 9. 2008 se je le število d. o. o. in s. p. povečalo, in sicer d. o. o. za 1.005 ter s. p. za 3.284, število komanditnih družb kakor tudi družb z neomejeno odgovornostjo pa se je zmanjšalo. Število d. d. ter k. d. d. pa je ostalo nespremenjeno. Ustanavljajo se manjše družbe z omejeno odgovornostjo in samostojni podjetniki, čeprav smo ugotovili, da naša zakonodaja ponuja več različnih organizacijskih oblik.

Družbe se lahko organizirajo v eni izmed naslednjih oblik, in sicer kot osebne ali kot kapitalske družbe.

Med osebne družbe uvrščamo:

- družbo z neomejeno odgovornostjo (d. n. o.),
- komanditno družbo (k. d.),
- tiho družbo (t. d.).

Med kapitalske družbe uvrščamo:

- družbo z omejeno odgovornostjo (d. o. o.),
- delniško družbo (d. d.),
- komanditno delniško družbo (k. d. d.),
- evropsko delniško družbo (SE).

Vsi navedeni gospodarski subjekti morajo od dohodkov, ki jih pridobivajo z opravljanjem pridobitne dejavnosti, plačevati davke. Dohodki oziroma dobički gospodarskih družb so obdavčeni z davkom od dohodka pravnih oseb, dohodki fizičnih osebe, ki opravljajo dejavnost, pa so obdavčeni z davkom od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti oziroma dohodnino. Stopnje obdavčitev pravnih in fizičnih oseb, ki opravljajo pridobitno dejavnost, so različne. Zaradi različne obdavčitve oziroma različnih davčnih stopenj je zelo pomembno, da podjetnik ob ustanavljanju gospodarskega subjekta pri izbiri pravnoorganizacijske oblike upošteva tudi davčni vidik.

Poleg davčnega vidika je pri izbiri organizacijske oblike pomemben tudi vidik zavarovalnih osnov, od katerih se obračunavajo in plačujejo prispevki. Zakaj vidik zavarovalnih osnov? Iz razloga, ker družbeniki družb z omejeno odgovornostjo, ki so zaposleni v teh družbah kot poslovodne osebe, plačujejo prispevke od najnižje pokojninske osnove. Najnižja pokojninska osnova za leto 2008 pa znaša 761,59 evrov. Lahko se odločijo in prispevke obračunavajo in plačujejo po višji osnovi. Osnovo si sami določijo, ne sme pa presegati 2,4 povprečne plače za predzadnji mesec pred mesecem, v katerem se določa zavarovalna osnova. Za samostojne podjetnike se osnova določi glede na doseženi dobiček podjetnika, v katerem niso upoštevani obračunani

Tabela 4.8 Primerjava dohodka d. o. o. in s. p.

Dohodek 1	Dohodek 2 (d. o. o.)	Dohodek 2 (s. p.)	Razlike
6.346	2.855	3.749	- 894
15.418	11.927	11.677	250
23.127	19.636	17.515	2.121
30.835	27.344	23.353	3.991
38.544	35.053	29.191	5.862
46.253	42.762	35.030	7.732
53.962	50.471	40.868	9.603
53.963	50.472	39.399	11.073

Iz tabele 4.8 lahko ugotovimo, da bodo v primeru, ko se odločimo in svoje delo oziroma znanje tržimo preko lastne gospodarske družbe, v kateri smo kot edini družbenik tudi zaposleni, dohodki 2 kljub doseganju enakih *dohodkov 1* višji, kot če bi se odločili in svoje delo tržili preko organizacijske oblike s. p. Ta ugotovitev ne drži le pri *dohodku 1* do višine 6.346.

razvoj in rast podjetja in ne le zaslužek sredstev za preživljanje družine, pa naj raje izberejo organizacijsko oblike d. o. o., ne glede na ugotovitve analize, da so neto prejemki samostojnega podjetnika do dohodka 23.000 evrov nekoliko višji.

Podjetnik, kateri ima namen širiti podjetje, bo davčne obveznosti zmanjševal z uveljavljanjem davčnih olajšav za vlaganje v raziskave in razvoj (20 % vrednosti vloženih sredstev), za investicije v opremo in neopredmetena dolgoročna sredstva (20 % investiranega zneska), za donacije (do zneska, ki ustreza 0,3 % obdavčenih prihodkov) ter z uveljavljanjem drugih olajšav opredeljenih v ZDDPO-2.

Tudi za vse tiste podjetnike, katerih cilj ni razvoj podjetja, temveč le zaslužek za preživljanje družine, katerih dohodki, povečani za obračunane prispevke, presegajo 23.000 evrov, je izbira gospodarskega subjekta d. o. o. ustrežnejša od s. p.

prispevki za obvezno zavarovanje ter znižanje in povečanje davčne osnove. Uvrstitev samostojnega podjetnika v zavarovalno osnovo se določi na podlagi zadnjega obračuna akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti in glede na podatke o povprečni plači oziroma minimalni plači za leto, na katero se nanaša akontacija dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti. Prispevki se plačujejo od osnov, ki veljajo v tekočem obdobju. Osnove se spreminjajo vsak mesec zaradi spremembe povprečne plače v RS. Upošteva se povprečna plača za predpretekli mesec.

Z analizo vpliva stroškov prispevkov na dohodek podjetja podjetnika smo ugotovili, da se s povečanjem *dohodka 1*, povečujejo tudi prispevki za socialna zavarovanja. Ugotovili smo tudi, da kadar se *dohodek 1* poveča le za 1 evro, se stroški prispevkov povečajo za 1.870 evrov, posledično pa se *dohodek 2* zmanjša za 1.870 evrov. Vrednost 1.870 ne velja le, kadar se *dohodek 1* iz 6.346 poveča na 6.347. V tem primeru se prispevki povečajo za 1.144 evrov, *dohodek 2* pa zmanjša za 1.144 evrov.

Z analizo vpliva prispevkov družbenika na dohodek družbe smo prišli do sklepa, da so stroški prispevkov, ne glede na višino *dohodka 1*, vedno enaki. Za enak znesek, torej za kolikor se poveča *dohodek 1*, se poveča tudi *dohodek 2*.

Glede na podatek, da se je v treh mesecih na novo registriralo 3.284 s. p., družb z omejeno odgovornostjo pa le 1.005, je očitno, da se še vedno pri izbiri ustrezne pravnoorganizacijske oblike večina podjetnikov odloča za ustanavljanje s. p.

Ker podjetniki niso homogene skupine, saj različne osebe ustanavljajo podjetja zaradi različnih razlogov, razlikujemo lahko dva tipa podjetnikov: obrtniški (nižja izobrazba, prednost daje ročnemu delu, želi stabilen dohodek, preživljanja družine) in oportunistični tip podjetnika (višja raven izobrazbe, nagnjenost k voditeljstvu, širi posel).

Kot zaposlena v računovodskem servisu se vsakodnevno srečujem tako z obrtniškiimi kakor tudi z oportunističnimi podjetniki. Obrtniški podjetniki običajno delajo kot pogodbeni izvajalci, podizvajalci ali kot kooperanti malih in srednjih gospodarskih družb. Opravljajo predvsem storitvena dela. Njihovi dohodki, povečani za stroške obračunanih prispevkov oziroma plač, pred obdavčitvijo običajno ne presegajo 23.000 evrov. Ti zavezanci so uvrščeni v skupino zavezancev, kateri prispevke obračunavajo in plačujejo od osnove, ki je enaka minimalni plači, 60 % povprečne plače ali 90 % povprečne plače v RS. Za take podjetnike je zagotovo izbira organizacijske oblike s. p., pri upoštevanju obeh vidikov skupaj, ustrežnejša. Tudi za vse druge podjetnike, ne le za pogodbene izvajalce ali podizvajalce, katerih dohodki pred obdavčitvijo, ne presegajo vrednosti 23.000 evrov je izbira organizacijske oblike s. p. ustrežna.

Oportunistični podjetniki, kateri se odločijo za ustanovitev lastnega podjetja zaradi želje po uresničevanju poslovnih zamisli ali zaradi vodstvene sposobnosti, katerih cilj je

LITERATURA

- Kocbek, Marjan, Rado Bohinc, Borut Bratina, Mirko Ilešič, Šime Ivanjko, Rajko Knez, Marjan Odar, Hilda Marija Pivka, Nina Plavšak, Saša Prelič, Dušan Pšeničnik, Krešimir Pukarič in Bojan Zabel. 2007. *Veliki komentar Zakona o gospodarskih družbah*. Ljubljana: GV Založba.
- Mežnar, Drago. 2000. *Podjetniško pravo*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Milost, Franko in Vilma Milunovič. 2001. *Obdavčitev podjetij*. Koper: Visoka šola za management.
- Puharič, Krešo. 2004. *Gospodarsko pravo z osnovami prava*. Ljubljana: Uradni list RS.
- Rajgelj, Barbara. 2007. *Pravo gospodarskih družb v EU*. Ljubljana: GV Založba.
- Špes, Damjan. 2002. *Optimiranje davčnih obveznosti*. Skoke: Bilans Trade.
- Škof, Bojan, Marian Wakounig, Bojan Tičar, Saša Jerman, Aleš Kobal in Aleš Ferčič. 2007. *Davčno pravo*. Maribor: Pravna fakulteta Univerze v Mariboru in Davčno-finančni raziskovalni inštitut.
- Štravs, Simona, Bojana Mežnarec, Uroš Ferjan in Nina Raspel. 2008. *Davki enostavno in jasno*. Ljubljana: Dashöfer.
- Vodovnik, Zvone. 2004. *Poglavja iz delovnega in socialnega prava*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za upravo.

PRAVNI VIRI

- AJPES. 2008. *Objave*. [Http://www.ajpes.si/eObjave/default.asp?s=48](http://www.ajpes.si/eObjave/default.asp?s=48) (oktober 2008).
- DURS. 2008. *Bruto zavarovalne osnove samostojnih podjetnikov*. [Http://www.durs.gov.si/fileadmin/durs.gov.si/](http://www.durs.gov.si/fileadmin/durs.gov.si/) (avgust 2008).
- Povprečna letna stopnja davka in prispevkov, ki se obračunavajo in plačujejo od plač v Republiki Sloveniji. *Uradni list RS*, št. 33/2008.
- Pravilnik o davčnem obračunu davka od dohodkov pravnih oseb. *Uradni list RS*, št. 46/2007.
- Pravilnik o določitvi olajšav in lestvica za odmero dohodnine za leto 2008*. 2007. [Http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina](http://www.durs.gov.si/si/davki_predpisi_in_pojasnila/dohodnina) (september 2008).
- Pravilnik o obrazcu za obračun akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti. *Uradni list RS*, št. 21/2006.
- Pravilnik o postopku za razvrščanje v zavarovalne osnove. *Uradni list RS*, št. 49/2006.
- Pravilnik o priznani obrestni meri. *Uradni list RS*, št. 141/2006, 52/2007.
- Pravilniku o transfernih cenah. *Uradni list RS*, št. 141/2006.
- Sklep o najnižji pokojninski osnovi za leto 2008. *Uradni list RS*, št. 21/2008.
- Slovenski računovodski standardi (SRS 2006)*. 2006. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo Ljubljana in Zveza računovodij, finančnikov in revizorjev Slovenije.

Literatura

- Uredbo o davčni obravnavi povračil stroškov in drugih dohodkov iz delovnega razmerja. *Uradni list RS*, št. 76/2008.
- Zakon o davku na dediščine in darila (ZDDD). *Uradni list RS*, št. 117/2006.
- Zakon o davku na izplačane plače (ZDIP-UPB2). *Uradni list RS*, št. 21/2006.
- Zakon o davku na promet nepremičnin (ZDPN-2). *Uradni list RS*, št. 117/2006.
- Zakon o davku na vodna plovila (ZDVP). *Uradni list RS*, št. 117/2006.
- Zakon o davku od dohodka pravnih oseb (ZDDPO-2). *Uradni list RS*, št. 117/2006, 56/2008, 76/2008.
- Zakon o dohodnini (Zdoh-2). *Uradni list RS*, št. 117/2006, 10/2008, 78/2008.
- Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1). *Uradni list RS*, št. 42/2006, 10/2008, 68/2008.
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-1). *Uradni list RS*, št. 106/1999, 72/2000, 124/2000, 109/2001, 108/2002, 135/2003, 72/2005, 69/2006.
- Zakon o prispevkih za socialno varnost (ZPSV). *Uradni list RS*, št. 5/1996, 3419/1996, 3/1998, 81/2000, 97/2001.
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-UPB2). *Uradni list RS*, št. 110/2006.
- Zakon o trošarinah (Ztro-UPB3). *Uradni list RS*, št. 2/2007.
- Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ). *Uradni list RS*, št. 9/1992, 13/1993, 9/1996, 29/1998, 6/1999, 99/2001, 60/2002, 76/2005, 38/2006, 91/2007, 76/2008.
- Zakona o davku na dobitke pri klasičnih igrah na sreč (ZDDKIS). *Uradni list RS*, št. 24/2008.
- Zakona o davku na dodano vrednost (ZDDV-1). *Uradni list RS*, št. 177/2006.
- Zakonu o davčnem postopku (ZdavP). *Uradni list RS*, št. 117/2006, 24/2008.

